

DIARIO DE SESIÓNS DO PARLAMENTO DE GALICIA

Número 3

IV lexislatura

Serie Pleno

Sesión plenaria

29 de novembro de 1993

Presidencia do Excmo. Sr. D. Victorino Núñez Rodríguez

ORDE DO DÍA

**Punto único.- Proposta de candidato á Presidencia da Xunta de Galicia,
presentación do seu programa de goberno e elección.**

SUMARIO

Ábrese a sesión ás dez da mañá.

Proposta de candidato á Presidencia da Xunta de Galicia, presentación do seu programa de goberno e elección. (Punto único da orde do día).

O señor secretario dá lectura ó texto da resolución da Presidencia do Parlamento no que propón como candidato á presidencia da Xunta de Galicia ó deputado D.Manuel Fraga Iribarne (páx. 27).

Exposición do programa de goberno: *Candidato á presidencia da Xunta de Galicia, Excmo. Sr. D. Manuel Fraga Iribarne (páx. 27).*

Galicia no contexto europeo e mundial (páx 29).

A Europa de hoxe (páx. 30).

Galicia no medio do remuíño (páx 34).

Un plan de competitividade para Galicia.

Liñas básicas de actuación (páx. 35).

Política industrial (páx. 35).

Artesanía (páx. 36).

Política turística (páx. 37).

Política agraria e forestal (páx. 38): modernización do sector agrario (páx. 39), un sector forestal competitivo (páx. 40).

Política pesqueira (páx. 40).

Política de emprego (páx. 42): formación profesional e ocupacional (páx. 42), Plan de emprego xuvenil (páx. 43).

Políticas de apoio: investigación científica e técnica (páx. 43), as infraestruturas, camiño de futuro para Galicia (páx. 43): estradas (páx. 44), obras hidráulicas (páx. 44), portos (páx. 44), electrificación rural (páx. 45), gas natural (páx. 45), telecomunicacións (páx. 45), solo empresarial (páx. 46).

Políticas sociais.

Educación básica e secundaria (páx. 46).

Ensinanza universitaria (páx. 47).

Política familiar (páx. 47): infancia (páx. 48), xuventude (páx. 48), muller (páx. 49), terceira idade (páx. 49), minusválidos (páx. 49).

Política deportiva (páx. 49).

Política sanitaria (páx. 50).

Vivenda e solo residencial (páx. 52).

Protección civil (páx. 52).

Unha liña de goberno galeguista.

A estabilidade do modelo autonómico (páx. 53).

Financiamento público e a corresponsabilidade (páx. 54).

Galicia en Europa (páx. 55).

Cultura e lingua (páx. 56).

Vertebración do territorio e corrección dos desequilibrios (páx. 57): desenvolvemento comarcal e local (páx. 58), potenciación dos nosos concellos (páx. 58).

A Administración pública (páx. 59).

A política ambiental como defensa da nosa natureza (páx. 60).

A Galicia no exterior (páx. 60).

Levántase a sesión ás doce e quince minutos da mañá.

Ábrese a sesión ás dez da mañá.

Preside o presidente do Parlamento, acompañado de tódolos membros da Mesa, que é asistida polo oficial maior e o letrado señor Cores Trasmonte.

Ocupa o banco do Goberno o presidente da Xunta en funcións, acompañado de tódolos conselleiros en funcións.

O señor PRESIDENTE:

O señor secretario da Mesa do Parlamento vai dar lectura á orde do día.

O señor SECRETARIO (Iribarren Fernández-Rogina):

Coa venia da Presidencia, señoras e señores deputados, a orde do día da sesión, de acordo coa Xunta de Portavoces, na reunión celebrada o 19 de novembro, é a seguinte:

Punto único:

—Proposta de candidato a presidente da Xunta de Galicia, presentación do seu programa de goberno e elección, de conformidade co disposto no artigo 15.3 do Estatuto de autonomía.

Moitas grazas.

O señor PRESIDENTE:

Grazas, señor secretario.

Proposta de candidato a presidente da Xunta de Galicia, presentación do seu programa de goberno e elección. (Punto único da orde do día).

O señor PRESIDENTE:

Teña a bondade de dar lectura, a seguir, á proposta desta Presidencia de candidato ante este Parlamento.

O señor SECRETARIO (Iribarren Fernández-Rogina):

Resolución da Presidencia do Parlamento de

Galicia relativa á proposta de candidato á Presidencia da Xunta de Galicia.

O Estatuto de autonomía de Galicia, no apartado 3 do artigo 15, obrígalle ó presidente do Parlamento a establecer consultas coas forzas políticas representadas na Cámara co obxecto de formular propostas de candidato á Presidencia da Xunta de Galicia.

En aplicación do referido precepto e dos artigos 16 da Lei 1/83, do 22 de febreiro, reguladora da Xunta e do seu presidente, e do 136, apartado 1, do Regulamento da Cámara, logo de consulta-las forzas políticas con representación parlamentaria e oída a Mesa, a Presidencia propónlle á Cámara como candidato á Presidencia da Xunta de Galicia ó deputado don Manuel Fraga Iribarne.

Santiago de Compostela, 25 de novembro de 1993.

O presidente, Victorino Núñez Rodríguez.

Moitas grazas.

O señor PRESIDENTE:

Grazas, señor secretario.

Para expoñe-lo seu programa ten a palabra o candidato, o deputado don Manuel Fraga Iribarne.

O señor candidato á PRESIDENCIA DA XUNTA DE GALICIA (Fraga Iribarne):

Señor presidente, señoras e señores deputados, tras moitos anos dedicados á vida pública, con extensa práctica no discurso académico, diplomático, electoral e parlamentario, coído que non vou sorprender a ninguén confesando inxenualmente que me atopo neste intre coa mesma preocupación de acertar có máis inexperto dos principiantes.

Marco Tulio Cicerón expresaba o mesmo concepto de respecto e responsabilidade ó dicir aquilo de: “partim timori, partim verecundia”. Trala xenerosa acollida do corpo electoral de Galicia ás nosas propostas é tal a sensación de gratitude e de responsabilidade ante o noso pobo que non hai palabras suficientes para expresala debidamente. Unha vez máis, “os bos e xenerosos” son eles, as mulleres e os homes da nosa Galicia. Por iso, ante todo, permítanme que lles pida a

Deus e ó apóstolo Santiago forzas, ánimo e prudencia para poder, dalgún xeito, corresponder á abraiante confianza do noso pobo.

E a vós, os seus lexítimos representantes, suplico-vos comprensión e benevolencia coas palabras inevitablemente longas que vou pronunciar en cumprimento das previsións estatutarias para expoñer nesta Cámara o programa popular de Goberno e solicitar respecto do mesmo a vosa aprobación e o voso apoio para a investidura, que solicito de novo, como presidente da Xunta de Galicia.

Pola vontade maioritaria do pobo galego, que estou seguro de que van transmitir fielmente os deputados que representan a esa maioría neste Parlamento, veño, digo, solicitar unha nova investidura como presidente de Galicia.

As súas señorías e todo o pobo galego teñen dereito a agardar que lles fale dos traballos que teño pensado suscitar na miña calidade de presidente.

A miña primeira tarefa vai consistir en utilizar todas as miñas capacidades e a autoridade moral que me confire un apoio popular tan notorio para que cada día sexamos máis os galegos comprometidos cun proxecto político para o que, aínda sendo meu e do meu partido, quixera contar con todos porque é un proxecto que non ten máis obxectivo ca Galicia, a súa prosperidade e o seu benestar. Ese proxecto non o podo acometer só por moito que me estimule e me potencie o apoio impresionante destes 763.839 galegos. Ningún presidente só pode. Debemos tentalo xuntos, cantos máis mellor. Non será doado, sabémolo ben, non será todo o rápido que quixemos, pero podémolo facer co noso compromiso, a nosa creatividade, a nosa diversidade e a nosa forza. Eu pídolle a todos os galegos que se unan a nós no esforzo para que Galicia avance cada día.

A miña segunda tarefa vai se-la defensa dos nosos sinais de identidade propios como pobo, como país; das nosas tradicións; da nosa lingua; dos nosos símbolos, oficiais ou non, pero non para constituírmonos nunha sociedade pechada, inexorablemente en retroceso, senón para traballar como unha sociedade aberta no noso propio desenvolvemento, como unha peza harmónica do Estado español, da Unión Europea, en solidariedade con todos os pobos da propia comunidade

de internacional que en tantos lugares coñece a presenza das xentes da nosa terra. E, xustamente no momento en que o mundo se volveu transnacional en tantas maneiras, a xente necesita definirse en termos que poida comprender; precisa unha comunidade xeográfica, lingüística, relixiosa e cultural que poida ver e, como xa se dixo con razón utilizando un vello clixé, poida abranguer cos brazos.

A miña terceira tarefa será, como non podía ser menos, procura-la mellor xestión dos servizos que presta a nosa Comunidade e da-lo maior impulso ós seus sectores productivos. Pero quero que quede moi claro que, sendo a miña preocupación básica o aumento da riqueza da nosa terra e a súa xusta distribución, o que máis move a nosa ambición é que ese é un medio imprescindible para mellora-la situación dos nenos, dos anciáns, das mulleres, dos enfermos, dos que se ocupan dos traballos máis duros, dos mariñeiros e, en xeral, de todos os cidadáns que se atopan, polas razóns que sexan, en peores condicións cós demais.

E temos que queimar etapas. Fixérono outros e podémolo facer nós. Na pasada lexislatura penso que sentámolas bases: impulso ás autovías coa Meseta; Plan de estradas; extensión do servizo telefónico; electrificación rural; rede do gas; impulso á concentración parcelaria; saneamento e mellora xenética do gando; loita contra os incendios forestais; recuperación da riqueza pesqueira; parques empresariais; Xacobeo 93, etc.

Imos agora continua-la tarefa co impulso renovado, o que nos dan eses máis de 760.000 galegos.

As próximas décadas, segundo nos avisan os pensadores máis lúcidos, suscitarán esixencias sen precedentes ó valor, á imaxinación e tamén ó liderato políticos. Esixiranlles unha alta competencia ós gobernos e serán esixencias que virán tanto do exterior coma do interior.

No exterior cumprirán novas ideas e unha radical innovación nas relacións entre os estados-nación, as unidades supranacionais e as comunidades ou rexións autónomas. Témo-lo propósito de seguir nese debate, como estamos a facer dentro de España e nos foros europeos, nos que conseguimos unha presenza e un respecto dos que non todos gozan.

No interior hai unha necesidade igualmente esixente e urxente para facer máis eficaz o noso Goberno. Propóñome continuar e remata-lo máis axiña posible a reforma administrativa emprendida, pero para min ese non é un punto de chegada, é un punto de partida. E imos da-los tres pasos que esixen máis ca nunca os difíciles retos que temos por diante: deixamento das cousas que non funcionan; concentración das cousas que funcionan —imos facer máis daquelas cousas que demostraron ter éxito— e análise dos medios éxitos e medios fracasos, tamén para facer máis do que pode chegar ó éxito e menos do que tende ó fracaso. Sobre isto van recibir instrucións inmediatas os conselleiros que van forma-lo novo Goberno.

A Administración é o maior patrón dos traballadores dos servizos e a nosa produtividade está lonxe de se-la necesaria. Eu coincido co que vén de escribir recentemente unha persoa da máxima autoridade nestas materias: o único camiño para mellora-la produtividade destes traballadores, traballadores do saber e dos servizos, que son a maioría dos nosos funcionarios, é a asociación con eles. Non funciona absolutamente nada máis. A organización moderna non pode ser unha organización de xefe e subordinado, ten que se organizar como un equipo de asociados. Os xerentes destas organizacións teñen que ter unha considerable autoridade, pero o seu traballo non é mandar, é dirixir. Os traballadores teñen que ter asumido que terán que adquirir novos saberes cada catro ou cinco anos ou, pola contra, quedarán desfasados.

Na sociedade na que estamos a educación terá que impregnar cada vez máis a sociedade enteira. As empresas, as organizacións administrativas, as entidades non lucrativas teñen que se converter en institucións onde se aprende e se ensina. As estruturas educativas teñen que traballar cada vez máis con patróns e organizacións patronais. Os xaponeses saen da escola sabendo estudar, persistir e aprender. En Estados Unidos os patróns —empresas, gobernos, forzas armadas— gastan xa case tantos cartos en formar empregados adultos como gasta o país nas súas escolas normais en educa-los mozos.

O señor Delors vén de dicir: “Na Comunidade Económica Europea, agora Unión Europea, estase destinando o 85% dos gastos en desemprego á protec-

ción e só o 15% á formación. Debería ser ó revés”.

Todo isto ímolo buscar cada vez máis con maior paixón, e na medida das nosas posibilidades imos animar e apoia-lo investimento no saber e nos recursos humanos, en instalacións productivas nas empresas e en infraestruturas. Este foi o segredo de tódolos éxitos económicos do derradeiro medio século en Xapón, en Alemaña e nos famosos catro tigres do Pacífico: Corea do sur, Hong-Kong, Singapur e Taiwan; crear un contorno económico no que poida medra-la economía, co que se consiga a capacidade de adaptarse e cambiar rapidamente para que esta non deixe de ser competitiva. En Galicia temos tamén casos asombrosos, empresas líderes en sectores moi dinámicos, pero que lle deben máis ó xenio creador dos seus fundadores ca ó clima económico existente. Se creamos ese clima os exemplos poderanse multiplicar.

Ó final, quero acentua-lo que considero como principal. A política non ten que ser forzosamente só unha arte do posible —conxecturas, cálculos, tramas e manobras pragmáticas— pode e debe ser tamén a arte do imposible; é dicir, de facer cambiar para ben a cada un de nós e ó mundo. E do que estou convencido —téño dito ben de veces— é de que a fonte de tódolos fenómenos de crise que nos rodean é a crise moral da sociedade, e ningunha das nosas crises, desde a económica á ecolóxica, podemos resolvela doutro xeito se non é superando esa crise moral; é dicir, superando esa ideoloxía decadente das autoatencións egoístas e da renuncia ós grandes ideais de xusticia, liberdade e progreso para todos.

GALICIA NO CONTEXTO EUROPEO E MUNDIAL

Toda proposta política ten que se realizar desde unha análise da situación. Permítanme que o intente brevemente, desde a perspectiva mundial, no plano europeo, no ámbito de España e, por suposto, na nosa Comunidade Autónoma. Todo isto vai nos levar ó recoñecemento dunha situación complexa, difícil e inestable, chea de desafíos para calquera acción de goberno.

O mundo do último decenio do século XX. Toda historia é dinámica; pero non cómpre moito esforzo intelectual para advertir que vivimos un cambio de época, un período de cambio acelerado.

Non é o lugar nin dispoñemos de tempo para facer unha análise pormenorizada de todo o que pasa no mundo. —conflictos crueis, nacionalismos exacerbados, odios tribais, miseria no medio da abundancia—, pero coído que deben ser recordadas unhas cantas notas de actualidade. En primeiro lugar, vivimos nun mundo cada vez máis globalizado e interdependente, é imposible ignoralo: mercamos bens e produtos de países arredados; pescamos en mares afastados; temos galegos traballando nas Antípodas; recibimos turistas do mundo enteiro. É, polo mesmo, inútil ignoralo con exposicións simplistas; só se pode facer política desde a realidade, iso si, para melloralala no posible e para obter desta o mellor para o noso pobo.

A Europa de hoxe

A lexislatura que agora comeza coincide coa entrada en vigor do Tratado da Unión Europea, e é neste marco onde Galicia -como rexión de España e de Europa- debe suscitalo seu ser e o seu deber ser como proxecto de desenvolvemento socioeconómico desde o orgullo da súa autoidentificación como pobo.

Malia as turbulencias da recente historia de Maastricht, e logo das complicacións da súa ratificación, é certo que o esencial do tratado entrou en vigor.

O día 29 de outubro reuniuse en Bruxelas un consello europeo ou cumio especial. Neste, aprobouse unha declaración na que se dicía: “Actualmente o importante é darlle vida ó Tratado da Unión. Ofrecenos un novo marco de referencia e novos instrumentos para acadalos nosos obxectivos permanentes: seguridade, prosperidade e solidariedade. Ofrecenos novos medios ó servizo da nosa ambición: unha Unión Europea forte, coherente e responsable que sexa un polo de estabilidade e de atracción no noso continente e en todo o mundo”.

E dirixíndolles ós cidadáns europeos o mesmo consello dixo:

“Teñen que saber tamén que a Unión Europea axudaralles a afrontar os cambios industriais e sociais, os desafíos exteriores e varios dos grandes problemas da nosa sociedade, en primeiro lugar, o desemprego”.

É verdade que o texto do tratado non recolle todas as esperanzas que se puxeran nel e é tamén certo que, xa elaborado o seu texto durante a ratificación, como dicía antes, viu recortado o seu alcance. A pesar de todo, Maastricht supón un progreso na construción europea á que quere aportar maior prosperidade económica, maior ambición de cara ó exterior, maior eficacia e máis democracia.

Á maior prosperidade correspóndelle a continuación da posta en marcha do gran mercado interior establecido xa a partir do comezo de 1993. Á maior ambición de cara ó exterior, a introducción da política exterior e da seguridade común. Á maior eficacia, as modificacións dunha serie de procedementos de decisión. E, por último, á maior democracia, un maior papel na intervención do Parlamento no procedemento lexislativo e no xogo institucional. E tamén unha novidade importante coa creación do Comité das rexións.

Temos que admitir, señorías, que nos pasados 10 anos a chamada “construción europea” deu pasos decisivos. Dun lado, a posta en marcha da Acta Única, do outro, a entrada en vigor do mercado interior e, finalmente, o Tratado de Maastricht, son elementos de referencia neste proceso de luces e sombras cara á Europa do ano 2.000 á que nos diriximos -ás veces con apresuramentos tecnocráticos- e outras con reticencias estatistas de vello cuño. Pero, malia esa valoración positiva “prima facie”, Europa é hoxe a redoma na que se decantan en particular moitos dos problemas nos que se debate o mundo. Conviría, pois, unhas breves reflexións ó respecto.

Existe unha certa unanimidade na apreciación dun cambio profundo do funcionamento da economía internacional. Os compoñentes do mesmo, nunha apresurada sistematización, son os seguintes:

A internacionalización da produción. A globalización dos mercados. A deslocalización de actividades. As crises das formas tradicionais de valoración da actividade económica. O protagonismo dos países do Terceiro mundo e da Europa do leste. A revisión do Estado de benestar como obxectivo social.

Non os vou entreter co desenvolvemento destas ideas por aquilo de “res ipsa loquitor”, pero hai recentes acontecementos que convén salientar no medio

desas tendencias. Así, por citar algúns:

Os acordos alcanzados na ronda Uruguai do GATT confirman a tendencia á globalización dos mercados de mercadorías e, aínda que non se estenda a determinados servizos, cómpre recoñecer que os acordos neste punto significan unha liberalización certa respecto da situación anterior, aínda que -como veremos logo- os seus efectos teñen que se compensar en termos equitativos e solidarios.

A ratificación pola Cámara de representantes dos EE.UU. do Tratado de libre comercio é outro exemplo importante e significativo desta corrente inexorable de liberalización do mercado mundial.

Un resultado de todas aquelas forzas socioeconómicas é a maior mobilidade dos investimentos productivos. A deslocalización da produción en plantas situadas en diferentes países e cunha sofisticada combinación de provedores especializados, ás veces sen correspondencia con segmentos do proceso de produción localizado nun determinado país, fai máis difícil a fixación dunha estratexia de industrialización autónoma e suscita a necesidade da utilización de mecanismos de fomento flexibles e axeitados á habilidade manifestada polas empresas á hora de localiza-los procesos de produción.

Con isto quérese alertar sobre o mantemento de políticas baseadas no apoio financeiro, mediante a participación do capital social ou simplemente outorgando axudas ó investimento, a iniciativas que, atraídas por alternativas de asociacións máis rendibles e atractivas financeiramente, abandonan os proxectos antes da súa conclusión, de xeito que a maior liberdade de localización das empresas é unha fonte de negocio adicional para estas en prexuício das arcas públicas.

A aplicación dos desenvolvementos tecnolóxicos ós procesos de produción e de comunicación veu alterando o concepto mesmo de valor da produción. Fronte á importancia do traballo directo, materializado nun produto, a incorporación de activos inmateriais en forma de calidade, diversificación de produción, de deseño nos procesos de produción e do mesmo produto, as formas de xestión e comercialización, pasaron a ocupar un papel central básico en calquera estratexia de expansión empresarial e desenvol-

vemento rexional. A formación de empresarios, a cualificación de técnicos, a innovación, son eixos de actuación prioritarios nestes momentos.

Estas actuacións, no caso de Galicia, teñen que ter dúas direccións fundamentais. En primeiro lugar, cara ó fornecemento do tecido económico existente. Non se deben propiciar nin apoiar procesos da reestruturación empresarial e económica en xeral sen ter esgotadas as vías de mantemento da actividade fortalecida cos elementos de mellora das condicións de competitividade. Só a inviabilidade contrastada do proxecto empresarial ou as necesidades dos programas de modernización poden xustificar a asunción de determinados custos sociais, nunca a falta de capacidade e a inexistencia de mecanismos de apoio para afrontalo sempre arriscado exercicio de responsabilidade que é a modernización das empresas e o mantemento dos empregos.

Acepta-lo reto anterior é, ademais de conveniente nunha estratexia de crecemento, necesario ante a imposibilidade real de competir nun mundo no que o compoñente do custo da man de obra está sometido a fortes tensións.

Por un lado, cada vez son máis numerosos os países en desenvolvemento que seguindo os pasos dos pequenos estados devanditos do sureste asiático se incorporan ó mercado internacional a partir da especialización en producións intensivas e man de obra, e que non só afectan a producións tradicionais -calzados, téxtiles ou mobles- senón tamén a aparellos electrónicos, a produción de elementos e artigos de lecer e deporte, de gran demanda nas economías desenvolvidas.

Por outro, o desmantelamento dos réximes comunistas incorporou ó mercado mundial unha importante masa de traballadores cualificados, con hábitos laborais axeitados ás tecnoloxías avanzadas e con niveis salariais comparativamente moi baixos, de xeito que está a contribuír ó agravamento das condicións laborais e de produción en sectores de alta mobilidade xeográfica. Isto obriga á reflexión sobre os incentivos ó investimento nas economías industrializadas.

Non é posible acudir a medidas proteccionistas que, á parte da súa probada ineficacia, serían dificilmente defendibles por motivos económicos, senón

que tampouco se poden bloquea-las posibilidades de desenvolvemento que a activa participación do comercio e os investimentos internacionais ofrecen a estas sociedades. A alternativa non é outra que a revalorización dos factores propios de localización e de produción, obxectivo que ten que ser asumido de forma consciente por tódolos protagonistas sociais por riba de calquera diferenza, en tanto que non son intereses dun grupo os que están en xogo, senón os intereses xerais da Comunidade de Galicia. Se houbo circunstancias da historia que puideron xustifica-la emigración das nosas xentes, temos que evitar que se reproduzan.

No momento presente, as tendencias anteriores concretáronse nunha profunda crise económica. As manifestacións desta crise comparten os aspectos tradicionais de tódalas crises, fundamentalmente o desemprego e un suave proceso deflacionista. A caída do investimento, se ben é certo que se está a producir nas economías máis industrializadas, non o é tanto se nos referimos ós países latinoamericanos, asiáticos e do leste de Europa.

Un aspecto importante da crise é o seu impacto desigual segundo as economías. Neste sentido pódese afirmar que as expectativas de cada economía están en función da habilidade amosada na consolidación dun activo de seu, sexa a capacidade de aforro e financería, o desenvolvemento tecnolóxico ou o custo da man de obra. A saída da crise está máis próxima, precisamente, no aproveitamento dese activo fronte ós demais que non lograron a antedita especialización ou, se o fixeron, foi como consecuencia de decisións relativamente artificiosas, como o endebedamento, a captación de investimentos pouco integrados no sistema de produción propio ou o mantemento do tipo de cambio das moedas nacionais e reais.

A crise ten notas propias en tanto que se produciu nun contexto tendencial moi diferente a calquera outra experiencia histórica. Estas notas son:

A existencia de foros de cooperación económica supranacional. A incapacidade dos estados nacionais para fixar marcos estables de regulación económica. O impacto sobre niveis de benestar con repercusións culturais. A reconsideración do emprego como variable económica.

A existencia de foros de cooperación económica é un elemento que despexa o risco da adopción de políticas proteccionistas que, ademais de ir en contra das tendencias xa consolidadas na economía internacional, terían o risco de agrava-la crise.

Os foros herdados da Segunda guerra mundial que seguen a te-lo principal protagonismo na coordinación e definición das políticas económicas do Fondo Monetario Internacional e do GATT, principalmente, viñéronse a incorporar outros como o Grupo do SET e, sobre todo, as iniciativas de integración rexional. A crise, malia os agoireiros, non paralizou a marcha cara á Unión Europea e tampouco o Tratado de libre comercio entre Canadá, EE.UU. e México. Ademais, outras iniciativas, como as do grupo de Río ou o relanzamento da integración ente os países do istmo centroamericano ou a peculiar integración do Xapón cos seus veciños do continente asiático, confirman que a cooperación internacional vai mante-la vitalidade suficiente como para servir de apoio á reconstrución da economía internacional.

Respecto do anterior cómpre recordar que se ben a creación de áreas de integración rexional foi interpretada como mecanismo de defensa fronte a movementos semellantes da competencia, todo semella indicar que non son senón estadios previos nun proceso imparable cara a unha maior liberalización da economía mundial.

Galicia é unha rexión activa dentro do proceso de unificación europea, xa que logo, debe afronta-lo seu futuro económico asumindo este dobre reto: por un lado, a adaptación ás esixencias da creación do Mercado Único e da Unión Económica e Monetaria, polo outro, aproveitar esta experiencia para participar no conxunto económico mundial. Non se deben aceptar posicións acomodaticias no seo dunha Unión Europea que necesariamente ten que compensa-las rexións menos favorecidas, senón aproveita-los instrumentos de dinamización económica, de formación profesional, de innovación tecnolóxica e tamén de apoio á atracción de investimentos para consolidar e fortalece-las bases do crecemento sostido a longo prazo.

A crise puxo de relevo a incapacidade dos estados nacionais para fixar marcos estables de regulación

económica. Os límites económicos e sociais á presión fiscal e o sostemento do Estado de benestar, ademais das repercusións perversas da actividade financeira do Estado sobre a iniciativa privada, están actuando coma un axustador que paraliza a posta en marcha de iniciativas públicas de relanzamento económico.

Ademais, a internacionalización da economía non permite delimitar con claridade o ámbito de actuación das medidas aplicadas. Un descenso nun imposto pode chegar a beneficiar máis ó competidor internacional có produtor nacional. Unha rebaixa dos tipos de interese pode alentar máis investimento noutras economía ca na propia.

Todo isto lévanos ó necesario trasfego da actuación económica directa do sector público ó sector privado, correspondéndolle a aquel o papel de fortalecedor e de dinamizador das iniciativas privadas. Cómpre abandona-lo primeiro plano do protagonismo, malia a súa rendibilidade política inmediata, para ocupar un posto máis parecido ó do apuntador da escena.

Non se debe ocultar que tamén as limitacións financeiras empuxan e fan máis aconsellable este segundo papel. Apoia-la asunción de riscos e a cooperación entre os diferentes axentes económicos permite unha utilización máis eficiente dos escasos recursos dispoñibles ó reduci-lo risco e ó diversifica-las actuacións.

Tralo dito, queda claro que o reto do futuro ten un importante impacto cultural. A modificación da valoración do papel do sector público, os límites financeiros, a consideración da economía da rexión como unha parte integrada nun conxunto máis amplo que non permite situacións de excepcionalidade, esixe o cambio de actitude social. As posicións pechadas, protectionistas, teñen que dar paso a posicións abertas e máis arriscadas. A confianza nun Estado benefactor débese substituír pola confianza na capacidade da sociedade para seguir adiante.

As dificultades de xeración de emprego están motivando unha reflexión verbo das alternativas que a transformación dos sectores productivos lle esixen ó funcionamento dos mercados de traballo e ás relacións laborais. Mergullámonos nunha polémica sobre a conveniencia ou non de reparti-lo traballo dispoñi-

ble. De partirmos da consideración de que o fundamento da riqueza dunha economía está na capacidade de traballo das súas xentes, está claro que aceptala redución do tempo de traballo non é outra cousa que renunciar á xeración de riqueza. Teremos que lle prestar atención prioritaria á xeración de emprego, do contrario podemos chegar a fomentar situacións de conformidade social e política, que, se ben poden ser atractivas a curto prazo, non son solucións a longo prazo.

A alternativa non está en como distribuí-lo traballo dispoñible, senón en como aumenta-lo traballo que se poida distribuír. Neste senso, a única acción posible no contexto e na conxuntura na que nos atopamos non é outra que a mellora da produtividade, a calidade, a competitividade, o aumento da capacidade de xeración de valor engadido nos procesos de produción.

Se ben esta reflexión excede con moito a área comunitaria, é de especial aplicación dentro dela con matices propios, en tanto que xa non é posible hoxe o modelo funcional de construción europea, optándose, despois de Maastricht, a unha aproximación máis política cara ó futuro.

Está claro que o apoio social ó proxecto europeo veu decaendo ante a gravidade da crise e a dureza das medidas de estabilización cristalizadas nos chamados "programas de converxencia". Non é menos claro que as políticas presupostarias expansivas non son -a estas alturas- facilmente dixeribles. Finalmente, tanto os compoñentes estruturais e cíclicos do paro no noso contorno e a propia redefinición dos obxectivos e instrumentos do Estado de benestar, son novos elementos de reflexión xurídico-política e social que reclaman para a acción pública e privada un lugar de encontro que conecte eficacia e equidade no actual cadro recesivo a escala planetaria.

Pero, doutra parte, a idea de "Europa-fortaleza" tampouco é a solución do futuro, por moito que nos desacogue -e nos alporice ás veces- a agresiva actitude de terceiros países que fan insostible a custosa loita pola competitividade interna, cando funcionan aqueles con modelos sociais simplemente insostibles desde a nosa mentalidade occidental.

De aí que, á marxe de análises técnicas de maior finura, teñamos que camiñar nos próximos anos nun

contexto difícil. En primeiro lugar, porque esixirá a coordinación a nivel macro das políticas económicas nacionais que prioricen a creación de emprego e a saída da crise. En segundo lugar, porque haberá que arbitrar mecanismos correctores para que os custos do axuste se repartan entre estados e rexións con criterios de solidariedade.

Galicia no medio do remuíño

Saben as súas señorías que o Consello Europeo de Copenhague, de xuño pasado, deulle mandato á Comisión para presentar no próximo mes de decembro un “Libro branco sobre crecemento, competitividade e emprego”. Na versión parcial que agora circula -pendente do informe de cada Estado membro- establécense as liñas mestras de actuación que pasan pola reforma do mercado de traballo, o esforzo investidor en infraestruturas, o aproveitamento do potencial de creación de emprego do sector servicios, unha especial atención á investigación e ó desenvolvemento, apoio ás PEME, entre outras importantes medidas.

Sen entrar na valoración das diferentes análises sobre as datas probables de recuperación da economía, o feito certo é que, antes ou despois, se volverá a coñecer unha época de relanzamento económico. O desafío está en crea-las condicións nas que unha economía coma a de Galicia poida aproveita-la conxuntura favorable e, sobre todo, poida crear un sistema suficientemente forte para que ante o tamén inevitable -digamos- constipado da economía internacional, este non se converta en neumonía para nós. Cómpre, pois, establecer unhas liñas claras de actuación coherentes co contexto descrito.

Esta aposta esixe a adopción dunha política industrial activa. Tras uns anos de elevada intensidade na dotación de infraestruturas, especialmente no transporte terrestre, que creou un marco o suficientemente atractivo como para que nel se desenvolvan proxectos de produción e que naturalmente ten que ser continuado, a ampliación da base productiva é o principal reto do novo Goberno de Galicia. Só así se xerarán novos postos de traballo e se asegurará o sostemento da actividade económica en xeral.

A economía galega -repito- coñeceu un importante esforzo de modernización das súas estruturas productivas, non exento dun custo social, pero que nestes

momentos permite identificar a un conxunto de sectores económicos e empresariais como potencialmente fortes perante a competencia europea e internacional. Cabo destes, é innegable que existen outros cunha capacidade de reactivación moi limitada, sexa pola debilidade das estruturas empresariais, sexa pola intensidade da competencia ou pola necesaria aceptación de normas emanadas da Comunidade Europea.

Ante esta situación, a estratexia a seguir ten que se-la de fortalece-los sectores con potencialidade de futuro, só así se consolidará a súa continuidade de xeito que poidan servir de apoio a novas iniciativas.

Esta opción non indica que se vaian abandonar á súa sorte os sectores máis febles, senón que ademais de mante-los sistemas correspondentes de minoración dos custos sociais que todo proceso de reestructuración soporta, cómpre ser selectivos en canto ós apoios especiais prestados, polo custo de oportunidade que o mal aproveitamento dos recursos públicos representa para o conxunto da sociedade. A combinación da satisfacción das urxencias do presente e das apostas polo futuro ten que se apoiar nos elementos máis sólidos da economía de Galicia, é dicir, nos sectores e nas empresas de maior garantía.

Xa se sinalaron os destinatarios prioritarios da actuación pública: as empresas e sectores de maior futuro. O obxectivo último é a revalorización do espazo económico galego no contexto español e comunitario, no sentido de ser un punto de referencia na localización de novos investimentos. A aposta pasa por incrementar-la presenza de Galicia nas institucións e foros internacionais, públicos e privados, e por crea-lo ambiente axeitado ós novos investimentos. Son evidentes os logros xa alcanzados en relación coa presenza institucional. Manteremos esa presenza e a nosa capacidade de iniciativa e trataremos de mellora-la calidade das nosas propostas.

En relación coa creación dun ambiente axeitado para o investimento, cómpre empezar recoñecendo que o principal factor é o dinamismo empresarial. Neste sentido, hai que prestar apoio ós procesos de internacionalización das empresas de Galicia e á presenza de empresarios galegos en feiras, exposicións, etc., nos que se establecen os necesarios contactos e, sobre todo, se impulsará a política de fomento, da que

os seus alicerces xa se estableceron.

Á creación dese “humus” socioeconómico sobre o que aníñe e se consolide o investimento productivo terán que contribuír, desde a corresponsabilidade política e social, todos e cada un dos axentes —públicos e privados— actuantes no noso territorio. Desde a propia acción sectorial e horizontal da Xunta ata as institucións financeiras, desde o empresariado ata os sindicatos, e, por suposto, coa autorización efectiva da coordinación interadministrativa e o aproveitamento responsable das marxes utilizables na Unión Europea.

UN PLAN DE COMPETITIVIDADE PARA GALICIA.

Liñas básicas de actuación.

Sen dúbida, un plan de competitividade para a nosa terra é a resultante de moitos vectores, uns económicos -en canto resulten acertadas as eleccións de gasto- e outros financeiros -en canto se optimice a coordinación pública co sector financeiro privado-, pero mobilizar tódalas iniciativas posibles para a creación da riqueza e o emprego esixe -volvo dicilo-, sobre todo, un cambio cultural.

A ese cambio cultural chamámoslle competitividade, pero, enténdase ben, non é competitividade senón “dumping social” a practicada por certos países lindantes á Unión Europea, de xeito que sería ineficaz e, desde logo, inxenua, a pretensión de avanzar cara á mellora do noso sistema productivo en Europa sen reivindicar á vez, ante Madrid e Bruxelas, unha actitude solidaria no tratamento comunitario dos problemas sectoriais e territoriais ante os tremendos custos sociais que se van sufrir a curto prazo no camiño cara á desexable liberalización xeral da economía.

A Unión Europea non pode desatende-los seus desafíos internos de reaxuste territorial e sectorial por moitos que sexan os problemas inducidos polo derrubamento do leste e pola liberalización do comercio internacional. Pola mesma razón, aínda que o Estado de benestar estea en crise, non se pode admitir, sen máis contraprestacións reequilibradoras, o darwinismo social imposto pola competencia internacional pola vía dos custos laborais.

Pero a exposición teórica relativa á mellora da

competitividade adoita bater na práctica cunha serie de atrancos que, no caso concreto da economía española -e en particular na de Galicia-, son de dous tipos diferentes. Uns, “ad intra”, de carácter interno á empresa, outros, “ad extra”, é dicir, do contorno. Entre os primeiros estarían desde o tamaño ata o esquema organizativo e tecnolóxico, entre os segundos desde o custo dos factores ata as grandes políticas do contorno: monetaria, cambiaria, fiscal, laboral, etc.

Política industrial

A industria establécese e concéntrase onde hai boas comunicacións e infraestruturas, onde exista dinámica empresarial progresiva, onde se produza primordialmente a chegada da innovación.

A política industrial do Goberno xirará ó redor dos obxectivos de potenciación das actividades que optimicen a utilización dos recursos materiais e enerxéticos galegos, promoción de empresas que sumen maior valor engadido ós produtos que elaboran, promoción de sectores preferentes que fagan máis diverso o conxunto subsectorial, apoio a localizacións preferentes, fomento do desenvolvemento tecnolóxico e empresarial da pequena e mediana industria. Evidentemente, apoio e defensa dos sectores de futuro que neste momento son de transcendencia para o sector industrial galego, non só pola súa aportación ó PIB galego senón polo volume de emprego que conteñen e polos efectos que inducen, dado que os sectores maduros ou sofren unha profunda reestructuración tecnolóxica e empresarial ou estarán abocados a desaparecer, e todo isto dentro dunha política global de calidade e diversificación da produción.

En definitiva, constitúen obxectivos prioritarios o darlle ó sector industrial unha orientación endóxena activa e vigorosa, aproveitando as potencialidades propias, sen renunciar, polo tanto, a mellora-las nosas vantaxes competitivas tradicionais nos mercados internacionais, que é algo máis có contorno comunitario agora familiar. E todo iso de xeito que xere un mellor artellamento intersectorial e desenvolva un mercado intracomunitario. Potenciar un desenvolvemento espacial máis homoxéneo do sector, mantendo e relanzando os núcleos desenvolvidos e os sectores ubicados nestes. Apoiar en profundidade as PEMES e fomentar e impulsa-la investigación aplicada e a diver-

sificación da produción con vocación exportadora.

Nesta orientación xeral Galicia conta con sectores de carácter estratéxico, coma o téxtil, artes gráficas, automóbil, rocas ornamentais, naval e metal mecánico, etc., potenciándose programas dirixidos á procura de novos procesos tecnolóxicos susceptibles de implantación industrial, apoio ás actividades de mellora da calidade da produción e de normalización e homologación, así como as encamiñadas á procura de masas críticas que permitan establecer competencias reais, fortalecer accións que posibiliten posuír centros de I + D do tipo dos que realmente se están a producir en Europa e accións permanentes encamiñadas á procura de interaccións, tanto na investigación coma na transferencia da tecnoloxía e da formación e capacitación profesional, tanto nos centros de formación coma na propia empresa. A asunción por Galicia das competencias en materia de formación ocupacional posibilitará a concreción desta política e a súa conversión nun elemento estratéxico de desenvolvemento.

Para acadalo serán prioritarias as medidas que permitan a explotación óptima dos recursos endóxeos co peche do ciclo productivo, aproveitándose deste xeito unha boa parte dos efectos multiplicadores inducidos e o valor engadido xerado por estes.

Cómpre ter en conta, así mesmo, que a presenza nos mercados internacionais dun determinado produto non se fundamente só no seu poder competitivo, é preciso, ademais, promove-la súa venda e iso require o deseño e a posta en práctica dunha política de promoción comercial exterior, da que o seu deseño terá que se levar a cabo co máximo realismo e a súa posta en práctica terase que apoiar naqueles instrumentos de promoción que desen mostras de eficacia noutras experiencias deste tipo, sexan rexionais ou nacionais.

Con todo, os resultados do Plan de competitividade serán máis favorables se a política industrial que se vai desenvolver en Galicia vai acompañada no plan nacional por unha política económica orientada á redución dos custos de produción das empresas -salariais, financeiros, fiscais, etc.-, ó tempo que se avanza da forma máis decidida cara á tan desexada, por ser necesaria, flexibilización laboral, que non se

fará en contra dos traballadores, senón ó seu favor.

Finalmente, a política industrial de Galicia que imos desenvolver nos próximos anos, ademais de potencia-los sectores tradicionais, terá que establecer, cando menos, as bases para a introdución e potenciación dos denominados “sectores do futuro”: biomecánica, láser, óptica, novos materiais, etc., para o que se fai necesaria unha aposta decidida pola innovación tecnolóxica. Os parques tecnolóxicos existentes na rexión deben constituí-lo axeitado viveiro para que este tipo de sectores inicie o seu desenvolvemento ou consolide os avances realizados ata o momento sen deixarse cegar polas altas tecnoloxías, e buscando, pola contra, as que resulten inmediatamente axeitadas ó noso presente e futuro próximo.

En calquera caso, unha mensaxe é clara: en tódalas fronteiras temos que persegui-la competitividade, a calidade, a formación, a promoción, pero non se pode facer todo á vez, señorías, e moito menos cando as restricións financeiras que nos agardan nos esixen, como nunca, o exercicio da responsabilidade na elección eficiente do gasto.

A Galicia cómprelle ter unha industria eficiente e competitiva, porque de acordo coas súas potencialidades pódela ter, porque é o instrumento preciso para acadar un alto nivel de emprego e calidade de vida, porque a rendibilidade que ocasiona é máis alta cá lograda noutros sectores productivos e porque é a base da competitividade e o soporte do sector servizos. Porque a exhibición e a análise dos sectores industriais considerados estratéxicos ou preferentes na nosa Comunidade Autónoma representa a liña de actuación na que se está a materializa-lo modelo de desenvolvemento de Galicia, que nos pode levar, no horizonte do ano 2000, a acadar un nivel de ocupación industrial do 25% da poboación activa, utilizando as potencialidades que desde o punto de vista dos recursos nos permitan lograr un tecido industrial consolidado, vertebrado e coordinado, impulsando os centros de infraestrutura tecnolóxica, así como a celebración de programas concertados ou convenios cos organismos da Administración central dedicados á actuación no eido industrial, IMPI e CDTI.

Artesanía

Convencidos de que a artesanía forma parte do pa-

trimonio cultural da nosa Comunidade Autónoma e de que representa un recurso económico que ten unha importancia destacada en Galicia, cunhas cinco mil persoas que se dedican a algún tipo de actividade artesanal, gracias a que teñen, nalgúns casos, ingresos complementarios doutras actividades espaxadas no sector primario, fundamentalmente, como un dos obxectivos máis salientables en materia de artesanía para a próxima lexislatura, estableceranse as normas reguladoras para acreditar a calidade dos produtos artesanais coa creación do distintivo e o outorgamento das certificacións de calidade para a súa identificación no mercado, creándose o Rexistro de calidade artesanal no que se inscribirán tódolos artesáns e talleres artesanais que obteñan a certificación de calidade.

Dispoñendo xa dun marco regulador axeitado que-remos, desde a Xunta, aplica-lo deseño e as novas formas á produción artesanal, sen perde-lo seu valor tradicional, cultural e creativo.

A creación do Centro Galego de Artesanía e do Deseño vén ser unha realidade que, ademais de atender as necesidades formativas do sector, acollerá tódalas manifestacións e actividades que amosan o variado mundo da creación artesá e, ó mesmo tempo, contribuirá a preservar os servizos tradicionais populares e, sobre todo, aqueles que están a piques de desaparecer.

Política turística.

En turismo levamos aplicado na anterior lexislatura o primeiro programa de desenvolvemento turístico de Galicia cun esquema coherente de política turística. Os seus obxectivos básicos foron o turismo de calidade e a diversificación da oferta, e ámbolos dous mereceron a resposta coincidente do investimento privado: nos catro anos produciuse un aumento de 8.462 prazas hoteleiras, é dicir, máis do 51,09% respecto das existentes en 1989, cun investimento total de 27.000 millóns de pesetas, sen precedentes na historia do turismo galego. Galicia ocupa hoxe o sétimo lugar entre as provincias autónomas en capacidade hoteleira.

Correlativamente coa hostelería convencional, emprendéronse programas de turismo alternativo: turismo rural e náutico, deportes de natureza, congresos e convencións, e en todos eles conseguíronse uns resul-

tados cunha cuantificación que non lles vou relatar por ser ben coñecidos. O cuatrienio saldouse cun ano Xacobeo que bateu tódalas marcas históricas de afluencia de peregrinos e turistas.

A escala universal, segundo as previsións para 1994, do World Travel and Tourist Council, o sector de viaxes e turismo aportará 204 millóns de empregos: un de cada nove no mundo; máis do 10% do PNB global; xerará 3,4 billóns de dólares e uns investimentos de 613.000 millóns de dólares -estas últimas cifras referidas a 1991-. Xa hoxe este sector constitúe a maior industria mundial e as expectativas son que o seu PNB se duplicará no ano 2005, o investimento aumentará nun 80% e o emprego nun 30%.

Existe, polo tanto, no turismo, un potencial certo de desenvolvemento económico no que Galicia está agora en condicións de obter unha cota de mercado. As profundas transformacións da demanda ofrécenos oportunidades que o mercado dos anos sesenta e setenta non permitiu. Basicamente, o cambio consistiu na segmentación da demanda, e a esta cómpre que se lle responda coa diversificación da oferta.

A evolución máis recente dos gustos e esixencias do viaxeiro, así como a inminente liberalización e abaratamento do transporte aéreo, confirmanos na necesidade de proseguir a nosa estratexia de diversificación. O reto é organiza-lo ocio e darlle contido creando as ofertas que o turista está a demandar e que o mercado español non está a subministrar no número e variedade necesarios. Polo tanto, esta insuficiencia do mercado de oferta aconséllanos un profundamento nas seguintes liñas de actuación xa iniciadas:

1ª.—Tendo en conta que a paisaxe é un valor en alza nas apetencias do visitante, do concepto de turismo rural -entendido como oferta de aloxamento con certos complementos- ten que se pasar ó de turismo verde, que integra o turismo rural, os deportes da natureza, os espazos temáticos e as mostras de cultura popular. É con esta filosofía como nós suscitamos toda unha serie de actuacións, desde o Plan director de senderismos ata a creación dun espazo paisaxístico cultural evocador da Fisterra, nun mundo no que xa non quedan fisterras.

2ª.—Desde hai catro anos o mercado está a confirmar a nosa análise de que os deportes teñen "gancho

turístico” para transformarse en produtos de alto valor engadido. Proponémonos, por conseguinte, acomete-la creación de novos amarres para embarcacións, impulsar novos campos de golf e explotar turisticamente a caza e a pesca. Trátase de actividades que atraen unha clientela de alto poder adquisitivo que acode onde existen as instalacións adecuadas.

3ª.—O termalismo e a súa forma moderna de turismo de saúde constitúen outra motivación importante. Tamén aquí iniciamos actuacións mellorando a oferta terapéutica e a calidade dos aloxamentos, e continuaremos nesta vía.

4ª.—Por suposto que o renovado interese pola comunicación cultural ofrece novas oportunidades para o turismo nun país como Galicia, que conta cun patrimonio artístico de primeira orde en cidades e tamén espallado no medio rural, proseguindo a creación e potenciación de novos itinerarios, como os das capitais do antigo Reino de Galicia e a Ribeira Sacra, ademais de facer rendible sobre o Camiño de Santiago o impacto do ano Xacobeo.

5ª.—A promoción de congresos e convencións, que son tamén manifestacións da gama máis alta do turismo de calidade, e que está a render tan excelentes resultados, proseguirase con maior intensidade e sofisticación no deseño da oferta.

6ª.—Verbo destas accións, que en grande parte supoñen un correctivo da estacionalidade, insistiremos, por suposto, na oferta estacional por excelencia, a do turismo de praia, elemento esencial e tradicional da nosa oferta.

7ª.—Finalmente, a formación de recursos humanos, clave no turismo, virá asegurada polo novo Centro Superior de Hostelería, xunto cos demais centros de formación xa existentes. Propóñome avanzar decididamente nun sector que figura xa entre os máis expansivos e de maior dimensión económica e que constitúe un dinámico factor de modernización de Galicia.

Políticas agraria e forestal

En canto á agricultura e ó sector forestal, parécese oportuno facer algunhas consideracións previas para dar conta da nova política que nos proponemos

emprender ó redor do mundo agrario.

O campo en Galicia está ó remate dunha longa etapa de transición. Somos actores na transformación dun sistema agrícola total, que era o existente hai décadas no noso agro e que informaba cultural e economicamente toda unha forma ou modo de vida, a un novo sistema rural. Nel coexisten bisbarras en moi distinto estadio económico, desde as máis avanzadas, onde a actividade agraria ten unha pequena incidencia na economía, ás máis deprimidas, aínda que con alta dependencia das transferencias de rendas. En calquera caso, no conxunto comezan a xurdi-las complexidades organizativas e a diferenciación social que caracterizan os países máis modernos.

A agricultura, como forma de manexo en exclusiva do territorio deixa cada día novos espazos libres para outros usos non estritamente agrarios. Sendo antes a actividade principal, practicamente en exclusiva, da poboación rural, coas incorporacións das actuais tecnoloxías e con novos modelos organizativos, precisa progresivamente de menos man de obra. Faise, así, necesario emprender innovacións que ofrezan ocupación con novas profesións ás xeracións futuras.

Pola súa banda, o sector forestal, organizado ata agora para facer un aproveitamento do monte como espacio marxinal da agricultura, hai que o converter nun sistema con estruturas e lóxica propias para facer fronte, nun mercado aberto, ós sistemas forestais avanzados de terceiros países, que son as alternativas fronte ó noso.

Temos que ofrecer solucións tanto para o novo sistema rural que se está a conformar coma para as empresas que aproveitan os seus recursos.

Para esta complexa armazón de intereses de tan diversa índole queremos:

Acadar unhas estruturas competitivas en tódalas cadeas económicas sectoriais, desde as explotacións ós sistemas de comercialización, incluída a industria alimentaria e forestal.

Proporcionar unha calidade de vida, estatus social e benestar axeitados ás sociedades rurais para as que emprego, renda familiar, novas formas de relación so-

cial e dotación, tanto de equipos urbanos coma de servizos sociais, son a nosa preocupación fundamental.

Aproveita-los bens e servizos que producen, así como transferir mellorados ás xeracións futuras os recursos naturais que nos tocou administrar, facendo, en todo caso, un manexo e unha xestión axeitada dos ecosistemas tanto agrícolas coma forestais.

Esta triple dimensión ou ámbitos do sistema rural establecen diferentes planos de acción, para cada un deles expoñemos obxectivos propios e metas políticas diferenciadas, coordinadas e sen contradición interna.

Na súa dimensión económica, a agricultura moderna converteuse nun sector cunha lóxica semellante á dos sectores industriais e de servizos, perdendo a visión agrocéntrica. O noso programa de goberno asume, en consecuencia, este postulado, o que implica unha perspectiva finalista para articular produción e procesos de transformación co mercado.

Na súa dimensión social, asumimos conscientemente que nos procesos de modernización das sociedades relativamente atrasadas se produce, inexorablemente, unha redución da poboación activa do sector, polo que articularemos accións de apoio que facilitarán o proceso, tal como o veu facendo en décadas a política agraria europea.

Nunha sociedade en rápido proceso de concentración urbana, os obxectivos de conservación de recursos contemplámoslos prestando unha atención preferente ós procesos derivados da desertización humana e á necesidade de acadar unha ocupación equilibrada do medio, conseguindo unha crecente actividade social dos espazos rurais deixados pola agricultura.

En consecuencia, propoñemos desenvolver-la nosa actividade de goberno para estes ámbitos baixo tres liñas principais de actuación:

1ª.—A planificación comarcalizada e flexible de usos do territorio rural, unha dotación dos equipamentos básicos dos núcleos de poboación e o manexo das actividades terciarias como un factor importante de desenvolvemento das áreas de montaña.

2ª.—A modernización do sector agrario, para con-

formar un sistema alimentario vigoroso e puxante.

3ª.—A actualización e a transformación da servicultura para acadar un sector forestal competitivo.

a) Modernización do sector agrario

O noso programa de goberno propón trata-lo tema alimentario como o núcleo central da política agraria para esta lexislatura, xa que o consideramos como o máis estratéxico na actualidade para promover un desenvolvemento consistente e para acadar-las máis altos valores engadidos coas novas actividades productivas. Sobre el centraremos-las accións a implementar para todo o sector, no que a industria alimentaria, as redes de distribución, as empresas familiares, a investigación aplicada, a formación profesional e demais servizos sectoriais terán que axeitar-las súas actividades e relacións internas para contribuír á transformación e á modernización acelerada dos sistemas productivos.

Desde este marco xeral, o noso programa de goberno presenta un tratamento específico e diferencial para aqueles subsectores que se están a conformar con entidade suficiente para representar un papel significativo no comercio dos produtos alimentarios, isto é, para a pataca, o viño, os cultivos de horta, a froita, as carnes de vacín, o porcino, as aves e produción de ovos, e moi singularmente para o sector lácteo, unha das columnas vertebrais da economía agraria galega.

Por isto, parece obrigado, cando menos, facer para el unha breve e específica referencia. A súa defensa e mellora, baseada no incremento da competitividade das explotacións, constitúe unha prioridade indiscutible da nosa política agraria. Esta mellora, xunto coa concentración da industria leiteira, son obxectivos ineludibles do noso programa de goberno co fin de garanti-la estabilidade e o futuro de todo o sector agrario e do sistema alimentario.

Feito xa con éxito o saneamento gandeiro, temos que emprender-la súa consolidación a través de dúas accións principais:

A primeira consiste en acadar unhas 20.000 explotacións cun mínimo de 75.000 litros de produción de leite por ano, cantidade necesaria para unha explotación viable. Está xa deseñado un Plan de adecuación leiteira (PALGA) a desenvolver nun prazo de seis

anos con este obxectivo. A través da redistribución interna rexional, o acceso prioritario á reserva nacional e á captación suplementaria en Bruxelas propoñemos acadar a cota suficiente para Galicia coa finalidade de non ver limitadas as posibilidades de crecemento.

A segunda é acadar unha industria leiteira forte, competitiva e integrada, para o que xa temos posto os primeiros alicerces cunha solidez sobresaliente ó agrupar nun grupo lácteo de base cooperativa algunhas das empresas transformadoras.

Para este subsector e para os demais alimentarios, temos proposto a dotación dalgúns instrumentos novos que consideramos de influencia estratéxica: O Instituto Lácteo Galego, como ente dinamizador e promotor da reestructuración subsectorial, e o Instituto de Tecnoloxía Alimentaria, como ente para introducir as innovacións que se precisarán nos novos procesos industriais e para facela extensión e formación tecnolóxica profesional que será requirida.

De igual xeito, os centros de investigación aplicadas actuais deberán integrarse nos subsectores produtivos privados e desenvolver tarefas semellantes nas súas áreas respectivas.

b) Un sector forestal competitivo

O monte en Galicia precisa de rotundos procesos de transformación e de novos modelos de xestión para que poida cumprir coas demandas actuais que a sociedade lle pide e para que realmente se poida desenvolver sobre o mesmo unha industria transformadora competitiva e con suficientes valores engadidos que compensen o esforzo investidor que se está a facer nel.

Coa aprobación por esta Cámara do Plan forestal de Galicia, no que se acadou un consenso parlamentario e de opinión pública sen precedentes, temos un modelo para o futuro que debemos acadar progresivamente segundo a dispoñibilidade que teñamos de recursos.

Hai máis de un millón de hectáreas como territorio de actuación e como protagonistas -e esta é unha das principais cuestións para articular nesta lexislatura-, cando menos, medio millón de propiedades particu-

res e preto de 3.000 comunidades de veciños que precisan, certamente, unha urxente institucionalización para administrar regularizadamente e sen conflitos os seus montes. Para uns e outros queremos ofertar un horizonte estable, uns modelos de xestión axustados ós seus intereses e facilidades para facer investimentos nos seus montes con garantías de futuro.

A industria forestal de primeira transformación, por natureza fornecedora de produtos homoxéneos, moi semellantes ós doutras orixes xeográficas, está sumida na actualidade nunha profunda crise debido a un proceso de readaptación reestructural no caso dos serradoiros e ó afundimento do mercado en taboleiros e pasta de papel. Unhas e outros precisan acadar, ante todo, a través das economías de escala, melloras de proceso e provisión de materias primas axeitadas e cunha alta competitividade, ofrecendo un mellor prezo e, coma en calquera outro sector, produtos de condición industrial. Pero tamén, a partir deste punto, e segundo as súas particularidades, deberán facer ou ben unha integración vertical cos demais escalóns transformadores, pechando círculos de produción -como é obrigado reseñar na pasta de celulosa e de papel- e incluso coas redes de distribución minorista para incorporar máis valores engadidos, ou ben promover integracións horizontais para conseguir dimensións empresariais suficientes coa finalidade de gañar posicións na oferta de semielaborados cara á negociación e ó mercado.

A industria da madeira de bens de equipo ou de produtos de consumo, pola súa banda, deberá te-la diversificación, a máxima calidade e o mellor deseño para atender unha ampla gamma de segmentos do mercado, introducirse en novas áreas xeográficas e rendibiliza-los investimentos rexionais que se fan na servicultura.

Neste sentido, crearemos nesta lexislatura o Centro Técnico da Madeira, como ente para desenvolver as tecnoloxías destes recursos e a formación dos profesionais máis especializados. Este centro deberá ter, como no caso dos outros institutos de investigación aplicada, unha alta participación do sector privado no deseño e seguimento do seu labor.

Política pesqueira

A política deste Goberno en materia de pesca ca-

racterizouse pola énfase posta na cobertura dos baleiros lexislativos como a planificación e os serios e decididos intentos de ordenación do sector.

A actividade lexislativa foi intensa. Aprobáronse tres leis e unha grande cantidade de decretos que adaptaron a lexislación galega ás esixencias da política común de pesca, o que posibilitará o acceso ós fondos comunitarios.

Non cabe pensar, na nova lexislatura, nunha actividade lexislativa semellante, e a énfase tense que poñer en obte-lo progresivo cumprimento das normas que foron entrando en vigor nestes anos, facendo nelas as modificacións pertinentes a medida que a experiencia e o seguimento sobre este grao de cumprimento o aconsellan. A nova lexislatura ten que ser, pois, de execución e perfeccionamento.

A Lei de pesca de Galicia intentou recoller nun texto único as competencias na materia outorgadas polo Estatuto de autonomía de Galicia. A lei foi recorrida en parte perante o Tribunal Constitucional e agárdase a sentenza que aclarará definitivamente cales son non só as competencias pesqueiras de Galicia, senón o reparto competencial adecuado entre o Goberno central e as comunidades autónomas contemplado na Constitución.

Con iso xa se contaba, e ese era un dos fins da lei. Pero hai partes moi importantes que non foron recorridas e que atinxen ó corpo da ordenación pesqueira e á xestión dos fondos destinados para o efecto. Neste sentido, queda un importante labor negociador co Goberno central coa finalidade de tratar con outras comunidades autónomas con idénticos títulos competenciais o adecuado traspaso de fondos, coherente, ademais, co novo regulamento comunitario estrutural da pesca, o IFOP, que prevé unha importante rexionalización de fondos.

A Lei de confrarías foi un paso esencial no fomento do asociacionismo no sector. Partimos da base de que en Galicia existen dúas realidades no mundo asociativo da pesca. Por unha parte, hai unhas asociacións sectoriais que son líderes no mundo e en Europa. O seu impacto en asociacións europeas como Europeche é innegable. Pero xunto a estas, conviven as formas asociativas propias do sector de baixura, que empregan a preto de 20.000 tripulantes dos que a

súa representación principal (e case diríamos que exclusiva) é a confraría. É este sector o que está máis necesitado de vertebración e estruturación.

A lei aprobada polo Parlamento de Galicia permíttelles ás confrarías transformarse en organizacións de produtores se acadan uns mínimos requiridos. Con todo, coa lexislación non basta, e cómpre propiciar-lo saneamento económico destas entidades.

Para iso será mester adoptar, logo da negociación e intercambio de opinións coas confrarías, as recomendacións do Libro branco sobre as confrarías recentemente elaborado. Simultaneamente, haberá que estimulalas para que poidan estar en condicións de aplicar na súa totalidade a política de mercados prevista nos regulamentos comunitarios.

A comercialización adecuada da nosa produción acompañarase de medidas presupostarias realistas que partan da capacidade do propio sector para asumir estes retos.

A protección dos nosos recursos ten que seguir a se-lo obxectivo principal da política de Galicia, e non por esa aseveración absurda que ás veces se fai de que “se lle dá máis importancia ó peixe que ó pescador”. En absoluto. Precisamente pola importancia que ten o pescador na nosa política, temos que defende-lo recurso do que vive.

Hai que partir da base de que a recuperación dos recursos é unha cuestión de varios anos: algunhas das medidas que se toman hoxe terán a súa plena repercusión algúns anos máis tarde. Pero ademais vivimos nun mundo competitivo e aberto. Se as materias primas non son abundantes non poderemos competir en precio-cantidade coas que veñen doutras zonas de Europa, e mesmo doutras partes do mundo. De nada serve te-la flota tecnoloxicamente máis avanzada se o recurso que se pesca é escaso: as contas non darán.

Támén cómpre abandona-la vella crenza de que máis barcos equivalen a moitas máis capturas. En situacións de sobrepesca como as que vivimos, isto non é así, e moitos barcos significan recursos cada vez máis escasos e, polo tanto, menor rendibilidade nas explotacións e maior desemprego. Por iso hai que acometer, simultaneamente, a protección dos recursos, a planificación do tamaño óptimo da flota e a súa renovación.

Cómpre impulsa-lo relanzamento da construción naval, pero con planificación e previsión. Comezamos xa pola renovación da flota do Gran Sol porque é a que ten que asumir un reto máis inminente e porque ten moi claro o seu marco xurídico de atribución de dereitos de pesca, así como o seu tamaño potencial.

A esta deberíalle segui-la flota de arrastre de litoral e aquelas outras que actúan sobre os recursos da plataforma galega. Pero para iso é preciso, tal e como temos reclamado desde o Plan de ordenación dos recursos, unha lei estatal de pesca que atribúa os dereitos e a estabilidade relativa das comunidades autónomas respecto dos recursos estatais. Galicia non pode reducir flota se non se permite a acumulación de dereitos de maneira clara.

Cómpre, igualmente, impulsa-la acuicultura de forma realista intentando sanear e consolida-las empresas que existen na actualidade.

No marisqueo é imprescindible continuar avanzando no proceso de profesionalización, establecendo límites adecuados de acceso á explotación. Este límite é absolutamente necesario se se desexa un bo aproveitamento económico deste tipo de recursos e a xeración de emprego. Para iso, o asociacionismo e a potenciación das confrarías baixo mellores formas de funcionamento e xestión é indispensable.

Continuarase, así mesmo, coa recuperación das áreas marisqueiras que se poidan poñer en produción. Hoxe, os lombos do Ulla, que quedaron completamente improductivos, volven ser explotados, símbolo esperanzador de que os traballos de rexeneración emprendidos comezan a da-los seus froitos. Hai que levar a término ese proxecto, así como os que están previstos noutras áreas.

Política de emprego.

Calquera que sexa o punto de vista que se adopte para contempla-lo mercado de traballo durante a presente década lévanos á conclusión de que o problema xeral co que nos atopamos é a alta taxa de desemprego, que afecta, en maior ou menor medida, a tódolos países do noso contorno. Isto é así porque diversas tendencias latentes no mercado laboral fan difícil a desaparición dos desequilibrios actuais ó mesmo tem-

po que o cambio tecnolóxico esixe cada vez cualificacións máis elevadas e dificulta a recolocación dos traballadores que perderon o seu emprego anterior.

Con todo, esta imaxe non reflicte por completo o que acontece no mercado de traballo, xa que habería que destaca-los demandantes do primeiro emprego, principalmente xente nova e mulleres, que aínda non accederon ó mundo productivo e que están fortemente afectados polo paro.

O paro, en xeral, e o que afecta á xente nova e mulleres en particular, representa un problema estrutural permanente que non se pode abordar illadamente e, menos aínda, desde un teito competencial limitado en aspectos básicos tales como a contratación, fiscalidade e outros.

Partindo destes límites competenciais que obrigan a reclamar outras actuacións complementarias da Administración central e aceptando que non existen formulas máximas para combate-lo desemprego, o Goberno de Galicia loitará sen descanso para erradicar-lo desequilibrio social que este produce e para iso desenvolverá dous eixes fundamentais na súa política de emprego: a formación profesional e ocupacional e o Plan de emprego xuvenil.

a) Formación profesional e ocupacional.

Conscientes da importancia das ensinanzas de Formación Profesional do Goberno da Xunta de Galicia, fixéronse, desde o primeiro momento e con resultados altamente positivos, tódolos esforzos para logra-la acreditación e o recoñecemento social deste nivel educativo creando -esa foi unha das miñas primeiras decisións- unha dirección xeral específica na Consellería de Educación e Ordenación Universitaria. Só unha formación profesional vinculada ás realidades laborais do seu contorno está chamada a ter un futuro prometededor para Galicia.

Non debemos esquecer que unha boa parte dos éxitos que se conseguiron no desenvolvemento da actual formación profesional se lles debe recoñecer ós empresarios galegos que veñen prestando o seu apoio para que a formación das rapazas e rapaces sexa moi máis completa e en contacto co mundo real do traballo.

Na lexislatura que agora se inicia propoñemos dar-

lles ós estudos de Formación Profesional os medios precisos para facilita-la integración dos mozos no mundo laboral, obxectivo fundamental do Plan de emprego xuvenil -o que este Goberno promove como prioritario-, e actualiza-la formación dos traballadores que precisen dunha reciclaxe para adaptarse máis ás modificacións que o avance das tecnoloxías imprime nos procesos productivos. Diante do exposto faise necesario chegar a unha adecuada coordinación coas distintas ofertas da formación profesional ocupacional. Esta coordinación constitúe a clave de bóveda de todo o sistema de formación para o traballo.

A asunción das competencias en materia de formación ocupacional pon en mans de Galicia tódolos instrumentos para lograr esta coordinación e permitirá facer efectiva unha formación axeitada ás necesidades de Galicia, constituíndo un elemento substancial para facer efectiva unha política de desenvolvemento industrial e de potenciación dos sectores estratéxicos de Galicia.

Neste marco creárase o Instituto de Novas Profesións, que terá como funcións a prospección das necesidades de formación e o deseño das ensinanzas das profesións emerxentes.

b) Plan de emprego xuvenil

Atendendo ás dificultades dos mozos para incorporarse ó mundo productivo, que se traducen nunha taxa de desemprego moi superior á media, e á problemática social que xera esta situación, o Goberno desenvolverá o Plan de emprego xuvenil, do que as súas liñas básicas xa foron aprobadas e que constituirá un dos obxectivos prioritarios da lexislatura.

Este plan, dentro do marco da política económica global que xa teño expresado, potenciará as accións dirixidas para que o sistema productivo xere os empregos necesarios para absorbe-la demanda de traballo, singularmente dos nosos mozos. Isto permitirá coorinar e reforzar actuacións dispersas e poñer en marcha medidas innovadoras dirixidas a reducir as dificultades específicas que a xente nova ten á hora de acceder ó emprego.

O plan acometerá un conxunto coherente de medidas que irán desde a formación e a orientación profesional ata o fomento da contratación, pasando pola

promoción do autoemprego, a economía social e outras accións complementarias de información e asesoramento.

Políticas de apoio

a) Investigación científica e técnica

Na sociedade moderna postindustrial non é posible o desenvolvemento económico sen unha investigación de calidade que posibilite tanto o perfeccionamento de procesos productivos coma o deseño de novos produtos adecuados ás necesidades e ás demandas do mercado.

A potenciación da investigación universitaria, a súa focalización nos sectores estratéxicos de Galicia e o fomento e impulso á investigación das empresas impulsaranse a través do Plan galego de investigación e desenvolvemento tecnolóxico que, dentro do marco da Lei de fomento da investigación e do desenvolvemento tecnolóxico de Galicia, constituirá o eixe que fará posible o avance da innovación e desenvolvemento tecnolóxico, a subseguinte incidencia na capacidade competitiva dos sectores productivos e a formación de novos científicos e investigadores.

b) As infraestruturas, camiño de futuro para Galicia

O nivel de desenvolvemento da nosa terra atópase aínda lonxe do dos países europeos máis avanzados, e isto é así, entre outras razóns, porque as nosas infraestruturas aínda son escasas e en moitos casos deficientes.

Nestas circunstancias, agravadas, sen dúbida, pola nova situación europea e o mercado único, os próximos e inmediatos anos deben ter para o noso país outra prioridade incuestionable: continua-lo esforzo de mellora e desenvolvemento das infraestruturas.

Seguir acumulando retrasos neste campo significa hipoteca-la nosa capacidade competitiva, cando está demostrado que a indiscutible correlación entre o crecemento da produtividade dun país e os seus investimentos en infraestruturas e equipamentos é cada vez máis un factor determinante para a localización de novas actividades productivas e para a xeración de economías externas para as empresas.

Tendo en conta isto, na pasada lexislatura púxose en marcha un modelo de planificación integral das infraestruturas situando como obxectivos prioritarios:

- Acadar un maior crecemento global da competitividade para o noso sistema productivo.

- Reforza-la integración económica e social.

- Conseguir un maior equilibrio entre as distintas zonas do noso territorio.

- Respecta-lo medio natural.

Estradas.

Se tódalas infraestruturas son necesarias, as vías teñen un papel preponderante adquirido pola importancia do sector de transportes da nosa economía.

O Goberno galego realizou nos últimos anos importantes e evidentes avances neste sentido, reflectindo a súa actuación nun instrumento: o Plan de estradas de Galicia.

Este plan, aprobado polo Goberno galego en 1991 e en execución desde o principio da lexislatura, prevé un investimento duns 274.000 millóns de pesetas en dez anos, unha cifra que supón multiplicar por catro os investimentos realizados nesta materia, en Galicia, en semellante período de tempo; é dicir, desde que existe a Comunidade Autónoma como tal.

O plan contempla unha serie de vías de alta capacidade: a autoestrada A Coruña-Carballo; o corredor Ferrol-San Sadurniño; o corredor Monforte-Lalín; a vía rápida Padrón-Ribeira; a vía rápida do Salnés; a vía rápida do Morrazo e a vía rápida do Val Miñor. As actuacións abranguen 240 Km, cun investimento de 44.075 millóns de pesetas. Agás as dúas últimas vías rápidas do Morrazo e Val Miñor, que están en fase de proxecto, o resto está executado ou en execución.

A rede primaria básica, incluída no plan, está constituída por tres tipos de eixes que permiten vertebrar-la totalidade do territorio galego: costeiros; norte-sur e leste-oeste.

As actuacións abranguen 693 Km, cun investimento de 71.968 millóns de pesetas, dos que 579 Km

se atopan executados ou en execución e 114 Km en proxecto.

A rede primaria complementaria supón a actuación sobre 457 Km de rede, cun investimento de 90.000 millóns de pesetas, e permitirá a conexión das cabeceiras comarcais dos núcleos de poboación importantes.

Actualmente, están en execución ou xa rematados 326 Km e 231 Km en proxecto ou estudo.

Desde a óptica económico-social, este investimento representa un incremento da renda nacional de 578.000 millóns de pesetas e supón a creación duns 4.000 postos de traballo directos anuais no período de vixencia do plan.

Ademais deste importante esforzo económico do Goberno galego, que permitirá vertebrar axeitadamente o interior de Galicia, os accesos rápidos á Meseta e a Europa quedarán resoltos gracias ó convenio que se asinou o 28 de novembro de 1991 coa Administración central do Estado, que prevé a construción de dúas novas autovías, das que xa foron contratados varios tramos.

A política de infraestruturas deseñada permitirá situar-lo noso país na órbita que por historia e por situación lle corresponde.

— Obras hidráulicas

Cómpre continua-lo labor en materia de abastecemento e saneamento desenvolvendo o Plan hidrolóxico das concas de Galicia costa e o Plan de infraestruturas hidráulicas das concas intercomunitarias de Galicia.

E é preciso culmina-lo enorme esforzo que fixemos no Plan de saneamento das rías galegas, con especial atención ás de Vigo, Pontevedra, Arousa, A Coruña, Ares e Ferrol, que culminará as súas máis importantes realizacións en 1996.

— Portos

Polo que respecta ás infraestruturas portuarias, prestaráselle atención a: modernizar e incrementa-las instalacións portuarias; mellora-las comunicacións terrestres dos portos; mellora-las relacións entre os por-

tos e os núcleos urbanos, coidando especialmente o urbanismo das zonas de contacto e a adecuación para actividades turísticas, recreativas e deportivas, e prestar atención á conservación e ó respecto do medio natural.

En definitiva, as accións infraestruturais e de equipamento contémpanse no Plan de portos da Comunidade Autónoma e enfócanse de cara a potencia-lo sector da pesca -de vital importancia para Galicia, como dixemos-, o comercial -separando as súas actividades das da pesca-, o turístico-náutico e a interrelación portos-zonas urbanas e vías de comunicación galegas.

O Goberno galego considera imprescindible a transferencia dos portos galegos de interese xeral ou, en todo caso, a corresponsabilización na xestión, coa finalidade de que poidan desempeña-la función estratéxica que lles corresponde como unha das principais canles de comunicación con Europa e América.

— Electrificación rural

Nos tres anos de desenvolvemento do Plan MEGA investíronse 33.000 millóns de pesetas, cunha aportación dos presupostos da Xunta de Galicia de 12.850 millóns de pesetas, co que a calidade de servizos de distribución de enerxía eléctrica está a mellorar substancialmente. O obxectivo é mante-lo plan ata o seu total cumprimento, en principio previsto para 1994; o que non será posible polo incumprimento da Administración central, que prometeu oficialmente dotar a este plan con 15.500 millóns de pesetas a través das subvencións do Ministerio de Industria e Enerxía e do financiamento a cargo do sistema eléctrico, vía marco legal estable.

Con todo, o plan é tan absolutamente prioritario para Galicia que, con ou sen aportación da Administración central -que, naturalmente, imos reclamar intensamente-, se rematará nesta lexislatura, facendo un esforzo -se fose necesario- presupostario extraordinario por riba do previsto para cubri-la non aportación do sistema eléctrico, independentemente de que sigamos reclamando estas aportacións, ó igual que Galicia é solidaria co resto de España en materia de enerxía.

— Gas natural

Co outorgamento de concesións a ENAGAS, a Gas Galicia, SDG, S.A. e a outras empresas por parte da Xunta de Galicia e a concesión da planta de regasificación de Ferrol por parte do Ministerio de Industria e enerxía a ENAGAS, cos terreos adquiridos, estase en vías de ultimar este gran proxecto estratéxico para Galicia. Axiña se iniciarán as obras da planta de Ferrol; están xa iniciadas as obras en Lugo e estaran en breve en Vigo e Santiago para a distribución de gas canalizado para uso doméstico e comercial. Preténdese que os cidadáns destas cidades dispoñan deste servizo en 1994, e o gas natural estará en Galicia nos próximos dous anos para a súa implantación nas sete maiores cidades e no seu contorno.

Para lograr unha máis rápida implantación e unha maior extensión da infraestrutura do gas, as actuacións da Xunta de Galicia centraranse en:

1.- Subvención ós ramais de Lugo e Ourense ata o seu inicio de rendibilidade e subvención á extensión da rede a áreas non previstas na primeira fase -as sete maiores cidades do seu contorno- que non acaden niveis de rendibilidade. Estas subvencións serán recuperables en función da rendibilidade real.

2.- Mante-la participación do 35% no capital de Gas Galicia, acudindo ás ampliacións de capital necesarias para cubri-lo 40% do investimento previsto de 12.000 millóns de pesetas.

3.- Realización de estudos de viabilidade na totalidade das empresas de Galicia con importantes consumos enerxéticos para a súa adaptación ó gas natural, incluíndo a implantación da coxeneración para mellora-la súa competitividade.

4.- A instalación de ciclos mesturados en centrais térmicas e a substitución de combustible por gas natural, que permitirán unha mellora do medio ambiente e unha maior capacidade de xeración de enerxía eléctrica.

— Telecomunicacións

O ambicioso Plan de telecomunicacións emprendido en 1991 terá continuidade nesta lexislatura coa implantación, cando menos, dos 107.000 novos teléfonos no rural previstos no Plan de telefonía rural en decembro de 1994; a finalización en 1996 do Plan de te-

lefonía móbil rural, que pon este servizo a disposición dos profesionais que prestan servizos esenciais á Comunidade, e a subvención ó sector hosteleiro de equipos de telecomunicacións, coa cobertura total radioeléctrica para a Radio e a Televisión autonómicas, o equipamento para a transmisión de voz e datos a través da dotación á Xunta de Galicia dunha rede propia de telecomunicacións para un mellor e máis económico servizo ó administrado, así como a implantación da rede “trunking” como unha rede propia de Galicia de enorme utilidade no futuro.

Os resultados e o seguimento destes plans, así como a situación das infraestruturas de telecomunicacións en Galicia e o seu desenvolvemento futuro, concretizaranse no Libro branco das telecomunicacións en Galicia, que verá a luz en 1994.

Aínda, Galicia estará dotada nesta lexislatura dunha malla de fibra óptica que cubra os núcleos de poboación superiores a 5.000 habitantes, aproveitando para a súa instalación as infraestruturas do Plan ME-GA e do Plan de gasificación para diminuí-los custos. Esta rede permitirá a prestación de servizos avanzados de telecomunicación.

— Solo empresarial

En materia de solo empresarial, propoñémonos continua-lo labor de dotación de solo empresarial ou terciario que se iniciou hai tres anos, desenvolvendo o Plan de solo empresarial de Galicia, que contempla a execución de 96 parques empresariais, dos que 68 terán que se rematar a finais de 1995.

Na pasada lexislatura rematáronse ou están en execución 12 parques: 5 deles na provincia da Coruña, 3 en Lugo, 1 en Ourense e 3 na provincia de Pontevedra.

Durante 1994 inauguráranse outros 32 parques empresariais: 5 na Coruña, 9 en Lugo, 10 en Ourense e, por último, 8 en Pontevedra.

Galicia tamén vai contar nesta lexislatura con 2 parques ofimáticos situados nas dúas grandes áreas metropolitanas da Coruña e Vigo.

Este conxunto de actuacións en materia de solo empresarial van permitir que Galicia conte no hori-

zonte de 1995 con 31 millóns de metros cadrados de solo acondicionado para acoller actividades empresariais.

POLÍTICAS SOCIAIS

Educación básica e secundaria

Estamos a traballar para mellora-la calidade da educación. Neste eido é central -aínda que non exclusiva- a actuación coa nosa xuventude. É oportuno ocuparse da rede de centros, dos proxectos curriculares, da formación permanente do profesorado, da innovación educativa...; cuestións estas que son obxecto das nosas inquietudes. Pero facer isto supón ás veces un exercicio de responsabilidade política, tendo en conta -xunto ó valor estratéxico da formación humana- as tendencias demográficas e tamén as restricións presupostarias que inevitablemente afronta e afrontará nos próximos anos o sector público en xeral e a nosa Comunidade Autónoma en particular.

Pero hai un aspecto ou novo horizonte que queremos abordar con decisión. Este novo horizonte podemos resumilo nunha frase: “Que a formación dos centros se imbrique productivamente na sociedade”.

Na Galicia de hoxe cremos que a educación é posible durante toda a vida dunha persoa, que non se limita ós primeiros anos, etapa na que é obrigatoria, xa que educar é esperta-la facultade do discernimento para permitir que o ser humano poida facer unha elección xuiciosa entre as oportunidades que lle xurdan ó longo da súa vida. Neste sentido, educar e formar son obxectivos prioritarios da nosa actividade e levámola a cabo procurando manter unha visión global, humanista e integradora da educación na que acadan especial relevancia os valores medioambientais, non sexistas, e a conciencia e a transcendencia social da cultura do lecer e do consumo.

Falando xa de xeito máis concreto, na vindeira lexislatura conseguiremos mellorar e racionalizar aínda máis os servizos complementarios, como o transporte escolar e os comedores, e dotarémolos centros dos equipamentos didácticos e profesores para poder atender-las novas especialidades recollidas na nova lei educativa.

Así, tendo en conta que no presente curso conse-

guímo-la escolarización de 15.510 nenos de 3 anos, non podemos menos que seguir coa progresiva implantación deste segundo ciclo da Educación Infantil para logra-la escolarización total daqueles nenos de 3 anos dos que os seus pais así o desexen. Así mesmo, buscaremo-la colaboración con institucións e entidades públicas e privadas para implanta-lo primeiro ciclo da Educación Infantil, que vai desde cero ós tres anos.

Continuarase a implantar de xeito xeneralizado a nova Educación Primaria que substitúa á Educación Xeral Básica, salientando o que é unha novidade neste nivel: a introducción dos idiomas estranxeiros, da educación física e das ensinanzas da música, coa finalidade de poñer-las nosas rapazas e rapaces nun nivel de competitividade paralelo ó dos seus compañeiros doutros países europeos; competitividade humana que é para a vida tamén.

No desenvolvemento da educación é fundamental o labor do profesorado, por iso lle dedicaremos especial atención á súa formación, promovendo a súa participación nos cursos desenvolvidos nos plans anuais de formación e coa concesión de axudas individuais e das licencias por estudos. Avanzarase tamén na creación de novos centros de formación de profesorado e na diversificación das axudas para potenciar unha mellor formación científica e pedagóxica.

Nos próximos anos a progresiva implantación xeneralizada da Ensinanza Secundaria e dos novos bacharelatos obrigará igualmente a ampliar-la rede de centros, mellora-las instalacións dos centros existentes (talleres de tecnoloxía, aulas de música...) e a ampliar-los cadros de persoal do profesorado para impartir-las novas ensinanzas (música, tecnoloxía, economía...), sen esquecer-la mellora dos servizos dos centros.

Así, unha tarefa importante nos vindeiros anos vai se-lo traballo para fixar -como xa se ten feito cos de Educación Infantil, Educación Primaria e Educación Secundaria- o deseño curricular das materias do bacharelato, as secuenciacións e a elaboración de unidades didácticas e materiais de apoio das diferentes materias -destaco que xa se ten feito nos outros ciclos-. Así mesmo, estas novas ensinanzas obrigarán a unha reciclaxe do profesorado en exercicio, por entender

que toda posibilidade de reforma e mellora do sistema ten que pasar necesariamente pola oportunidade de formación das profesoras e dos profesores.

Ensinanza universitaria

No nivel da ensinanza universitaria é de obrigada referencia o grande esforzo presupostario -que hai que ser claros, está neste momento no 0,8% do PIB galego, moi por riba do nivel medio español- que fixo o Goberno da Xunta para, trala segregación da Universidade de Santiago de Compostela, conseguilo asentamento de dúas novas universidades, como son as da Coruña e Vigo, e os seus respectivos *campus*, ás que se lles dedicou especial atención na anterior lexislatura, dado que a situación na que se atopaban trala segregación distaba moito do que hoxe representan xa no conxunto do sistema universitario de Galicia.

Queremos para Galicia unha universidade de calidade, identificada dentro do sistema universitario e definida con autonomía dentro do marco legal establecido. Para isto, o Goberno asumiu dinamicamente o Plan de financiamento, orientándoo cunha filosofía específica para os investimentos, a creación de servizos e a investigación e docencia, de xeito que estamos corrixindo os desequilibrios cos que partiron os *campus* na súa orixe e atallando as disfuncionalidades derivadas dos axustes dos plans ás circunstancias concretas e reais de cada ano.

Neste nivel de educación insistirase, por parte do Goberno, na mellora non só das institucións universitarias, senón tamén dos seus docentes e das súas oportunidades investigadoras, sen esquecer-la mellora da calidade da oferta de postos escolares para tódolos galegos e galegas que teñen capacidade e vocación universitaria.

Política familiar

O Goberno vai impulsar unha decidida política de apoio á familia como unidade básica da sociedade e garantía do desenvolvemento e benestar das persoas.

Nesta lexislatura, que comenza co ano internacional da familia -así designado polas Nacións Unidas-, desenvolverase un plan integral de apoio a esta venerable institución que se impulsará a través dunha comisión delegada da Xunta de Galicia e que terá como

grandes eixes de actuación:

-Promove-la autonomía familiar concretando medidas de apoio á familia.

-Posibilita-la compatibilidade entre familia e traballo.

-Apoio especial ás familias menos favorecidas.

-Proposta de medidas ó Goberno central, nas áreas da súa competencia, en canto que a política familiar é unha política de Estado.

É preciso unha concienciación da sociedade e un esforzo de todos a prol dunha real e efectiva política de apoio á familia, non só pola súa función esencial na sociedade, senón tamén como instrumento axeitado para inverte-la tendencia da evolución demográfica, ben fraca hoxe e ben preocupante, da nosa Comunidade e que constitúe a principal ameaza, penso eu, para o futuro de Galicia como pobo.

No marco da política familiar, quero dedicarlles unha atención especial ós seguintes colectivos que requiren estratexias singulares:

a) Infancia

O obxectivo específico é desenvolver un sistema público de protección á infancia en Galicia que persiga, entre outros, os seguintes obxectivos:

-Incidir nas situacións de risco, favorecendo o desenvolvemento de programas e recursos que actúen na liña de protección.

-Proporcionarlles ós menores, en situación de dificultades sociais, os medios necesarios para o seu desenvolvemento integral, fortalecendo a capacidade das familias para atende-los seus fillos de maneira satisfactoria.

-Contribuír a unha xestión máis racional dos recursos existentes, mediante a ordenación e integración de tódolos programas.

-Conciencia-la sociedade sobre a problemática do menor e potencia-la responsabilidade e a resposta colectiva.

-Establecer unha cooperación eficaz cos axentes sociais e coordina-las actuacións das distintas administracións.

b) Xuventude

Resulta obvio afirmar que o futuro dun país está na súa xuventude. Para conseguilo grande obxectivo da integración e participación efectiva da xuventude na vida política, social, económica, cultural e laboral que recolle o artigo 48 da Constitución española é preciso unha acción global de goberno que coordine as políticas de tódalas áreas da Administración.

Ademais do Plan de emprego xuvenil xa mencionado, desenvolveranse as seguintes accións:

Creación dunha rede de centros de información xuvenil, ben propios ou concertados.

Propiciárase a participación dos mozos nos programas culturais e educativos, promovendo para iso a realización de convenios con entidades financeiras, universidades, medios de comunicación, etc.

O lecer, o tempo libre da mocidade, segue a ser un obxectivo prioritario de acción. Para iso seguirase a traballar na formación de monitores, animadores e directores xuvenís, optimizándose o nivel de funcionamento e ocupación da importante rede de acampamentos, albergues, campos de traballo e residencias con que conta a Xunta de Galicia. Pontenciarase a creación e desenvolvemento das escolas de tempo libre, e seguiranse a organizar viaxes turísticos-culturais para a xuventude.

Se queremos que Galicia, desde a súa personalidade, teña algo que dicir e que aportar na construción europea é fundamental fomenta-la realización de intercambios bilaterais e multilaterais con países do noso contorno e con aqueles outros nos que a presenza galega é importante, co fin de permitirlle á xuventude de Galicia establecer contacto con outras persoas, así como coñecer outros xeitos de vivir e outras culturas.

c) Muller

O obxectivo da acción de goberno é facer desde o seu ámbito de responsabilidade todo o preciso para conseguirla plena igualdade da muller co home nunha

sociedade harmónica.

Como liñas básicas de actuación están:

-Promover unha maior participación social da muller.

-Favorece-la súa integración laboral.

-Promoción especial da muller traballadora.

-Proposta de medidas ó Goberno central para facer efectiva unha política máis xusta e solidaria para a muller.

d) A terceira idade

Continuando o esforzo da lexislatura que, entre outros logros, permitiu pasar de 1.226 prazas na rede pública de centros e servizos sociais para a terceira idade en 1989, a máis de 2.400 prazas en 1993, levárase a cabo na próxima lexislatura un plan autonómico para a terceira idade como medio de proporcionar-lles ós nosos maiores os medios suficientes que lles permitan gozar dunha atención social, persoal e permanente que evite o illamento e o desarraigamento, posibilitando a participación plena na vida familiar, cultural, económica e social.

Rexeitamos de cheo a consideración da terceira idade como unha carga financeira e social; pola contra, defendemos que a plena integración dos maiores contribúe positivamente a resolver moitas carencias e permite o mellor uso dos recursos dispoñibles.

As necesidades socioasistenciais dos maiores trátanse dun modo integral, como unha política específica, á vez que integradora, da vellez. Neste contexto potenciaranse as seguintes accións:

-Aprobación da lei pola que se estableza o estatuto das persoas maiores na Comunidade Autónoma galega.

-Programas destinados a favorecer-lo mantemento do ancián no seu medio (axuda a domicilio, acollemento familiar, creación de centros de día, telealarma domiciliaria, atención alimentaria, estadias temporais, apoio á familia, axudas técnicas individuais, etc).

-Programas de vivendas propias mellorando o ac-

ceso ás mesmas e a súa habitabilidade, e os de acollementos alternativos mediante a creación de pisos tutelados, apartamentos vixiados e vivendas compartidas.

e) Minusválidos

-Creación de centros ocupacionais comarcais para minusválidos psíquicos que traten de "habilitar profesionalmente" as persoas ás que o seu grao de minusvalía lles impida a incorporación ó mundo do traballo e actúen como axentes de socialización mediante o desenvolvemento de programas que permitan unha maior autonomía posible e a promoción de tódalas capacidades que fagan viable a incorporación do minusválido á vida social.

-Creación de centros para minusválidos gravemente afectados pola profundidade da súa diminución e que non se poidan integrar en centros ocupacionais.

-Favorece-la integración dos minusválidos a tódolos niveis, ademais de evita-lo illamento persoal e fomenta-la participación das persoas con minusvalías no seu medio sociocultural.

-Establecemento do marco legal para potencia-las medidas destinadas á eliminación dos atrancos arquitectónicos urbanísticos, do transporte e da comunicación que dificulten ou impidan a participación dos minusválidos na sociedade.

Política deportiva

Puxemos en marcha, por primeira vez, unha política deportiva de carácter global, adaptada ó proxecto modernizador deseñado pola Xunta para toda Galicia, e orientada cara a un esforzo común pola vertebración e desenvolvemento integral da nosa Comunidade Autónoma.

Para iso intentamos conxugar-las facetas técnicas e específicas do deportivo, cunha visión global de Galicia, respectando a nosa propia realidade e escoitando a tódolos axentes deportivos involucrados no feito deportivo galego.

O rigor e a seriedade desa planificación deportiva, levada a cabo a través da coordinación do esforzo investidor de tódalas institucións, foron decisivos para superar en solitario -e, por certo, sen a solidariedade

do Goberno central- o atraso deportivo ó que Galicia fora relegada.

Imos seguir apostando por mante-los maiores niveis de oferta de instalacións deportivas para a poboación galega e a máxima cobertura dos usuarios e deportistas, facilitando o acceso doutros grupos e integrando deporte e saúde e deporte e terceira idade; e prestaremos unha especial atención á xestión e rendibilidade dos equipamentos creados, sempre con criterios de total profesionalidade, co único obxectivo de facer un deporte de todos e para tódolos galegos.

O Plan director de infraestruturas, xa en marcha, terá en conta novas variables, como a dimensión xeográfica dos municipios, o seu sistema de asentamentos, a estrutura de idades e outras circunstancias que inciden sobre a posibilidade de facer deporte. Ademais, imos valora-la posición de cada concello nun contexto comarcal.

Debemos profundar todos xuntos no modelo deportivo e de xestión que rendibiliza o noso esforzo investidor; para iso, a lei galega do deporte, suporá o instrumento necesario que delimite o ámbito de competencias e as canles a seguir polas institucións públicas e privadas, para seguir facendo do deporte galego unha das bandeiras de progreso de toda a sociedade.

Política sanitaria

A política sanitaria de Galicia, de plena responsabilidade da Xunta desde que en 1991 se produce a transferencia dos servicios do INSALUD á nosa Comunidade, mereceu do meu Goberno, como non podía ser menos, na lexislatura que acaba de rematar, unha atención prioritaria. Non é cousa de cansar neste intre ás súas señorías con relato de feitos, polo demais coñecidos, que acreditarían o que veño dicir. Sendo eu e o meu partido conscientes de que tamén neste sector, mesmo sendo moito o realizado, aínda é moito o que queda por facer, e que Galicia, con dotacións humanas e materiais, segue en conxunto por baixo da media nacional, non imos deixar de insistir - con ocasión ou sen ela, e máis se se nos ofrece, como fixo a señora ministra de Sanidade- en acurta-lo prazo previsto para achega-la aportación do Estado á que temos dereito segundo a nosa poboación protexida.

Convirán comigo as súas señorías en que, aínda

sendo así as cousas e estando claro para todos que unha boa sanidade é un ben público irrenunciable, queda aberto ante ese gran obxectivo todo un abano de accións para acadalo. A propia evolución do concepto de ben público, o seu tratamento efectivo e as propias restricións presupostarias invítannos a un exercicio de imaxinación para canalizar con eficiencia e eficacia as enormes contías de gasto que unha desexable atención sanitaria merece.

Aínda persisten en Galicia, como en tódalas partes importantes, problemas de saúde ou xorden con forza outros novos como a SIDA ou as drogodependencias. Os galegos viven cada día máis e mellor, pero un número significativo deles morre prematuramente ou presenta importantes secuelas como consecuencia de enfermidades hoxe en día potencialmente evitables. Moitos médicos e centros de saúde dan unha asistencia admirable, pero non tódolos concellos de Galicia dispoñen por igual dunha atención primaria de calidade. Os nosos hospitais teñen todos un bo nivel e algúns -destacados en transplantes de ril, de corazón ou de medula- figuran entre os mellores de España, pero temos lagoas para o adecuado e puntual tratamento de patoloxías oncolóxicas e cardiovasculares. Algunhas comarcas aínda están afastadas dabondo do seu centro hospitalario, e a masificación e outros problemas de funcionamento da nosa rede sanitaria tradúcense aínda en longas esperas para intervencións cirúrxicas, consultas ou probas diagnósticas e outras molestias ou deficiencias que reducen a calidade do servizo que se lles presta ós galegos.

Eu e o meu Goberno propoñémonos continuar na actuación decidida en todos estes campos ó servizo da saúde dos galegos.

O cancro ocasiona a cuarta parte das mortes e algo máis dos anos potenciais de vida perdida por debaixo dos 65 anos.

O Goberno propónse potenciar ó máximo os servizos de oncoloxía en Galicia. Rematarase no menor tempo posible a instalación dos aceleradores lineais xa proxectados na Coruña e dotarase doutra instalación de aceleradores lineais xa proxectada no hospital do Meixoeiro de Vigo, no Centro Oncolóxico da Coruña e no Hospital Xeral de Galicia, en Santiago. Ó mesmo tempo, continuarase coa maior dilixencia

co programa de detección precoz do cancro de mama e de loita contra o tabaco -responsable este de máis do 80% das mortes por cancro de pulmón-, que se desenvolven en colaboración coa Asociación Española contra o Cancro. O cancro de colon e o de colo uterino serán tamén obxecto de programas especiais.

As enfermidades cardiovasculares, as drogodependencias, a SIDA e a hepatite-B, a tuberculose e tódolos demais problemas -ata dezasete- que o Plan de saúde considera prioritarios, e coa énfase que nel se pon nos aspectos da prevención de enfermidades e da promoción da saúde, merecerán tamén unha atención especial.

O meu Goberno propónse, igualmente, completalas infraestruturas sanitarias de Galicia, concluíndo a construción de centros de saúde e rematando todo isto nesta lexislatura: as obras dos hospitais de Santiago de Compostela, do Barbanza, do Salnés e da Costa da Morte.

Propónse, así mesmo, avanzar significativamente na implantación do novo modelo de atención primaria, de xeito que sexan cada día máis os municipios de Galicia que dispoñan de médicos con presenza continua nos centros de saúde, con programas de prevención e promoción da saúde, con atención materno-infantil e asistencia social e, cada vez máis, tamén, as cabeceiras de comarca que dispoñan de servicios de odontoloxía, fisioterapia, saúde mental e orientación familiar. A atención de urxencia disporá, cada vez máis, de presenza médica permanente no propio municipio ou en puntos non moi afastados da poboación e con teléfono de chamada gratuíta para obter unha visita ó enfermo necesitado, ou o transporte sanitario cando así o requira.

En relación cos hospitais, o Goberno que me poño establecer, ademais do que xa se dixo sobre a oncoloxía, propónse completa-lo dispositivo de cirurxía cardíaca cun novo servicio desta natureza en Vigo e continuar na liña de melloras dos seus medios humanos e materiais e de achegamento dos especialistas ós cidadáns nalgúnhas cabeceiras de comarca. Unha cada vez máis forte vinculación dos hospitais e os centros de atención primaria da súa área será un obxectivo permanente.

A difícil situación económica pola que atravesamos

país e a imposible renuncia a mellora-la calidade dos servicios que lles ofrecemos ós cidadáns, e incluso a atender necesidades obxectivables e que, de momento, non están satisfeitas, fai conxunturalmente apremiante o que viña sendo xa unha necesidade estrutural imposta polo crecemento dos gastos sanitarios, a de chegar ó teito da capacidade productiva dos recursos existentes e velar ó máximo pola eficiencia de calquera novo investimento.

O primeiro que imos facer é poñer baixo unha mesma e directa responsabilidade a sanidade e os servicios sociais. A Comunidade Autónoma herdou do Estado, nos seus respectivos procesos de transferencias, redes independentes de sanidade e de servicios sociais. Penso, sen embargo, que estas dúas redes son complementarias e deben de traballar conxuntamente na prestación de servicios ós cidadáns, e aínda máis en Galicia, onde un dos colectivos que máis se pode beneficiar desta medida pola súa maior frecuentación dos servicios sanitarios e necesidade de atención social é a poboación maior de 64 anos, en continuo ascenso.

Do mesmo xeito, esta coordinación beneficiará a outros colectivos, como os minusválidos, que van ver mellora-las súas prestacións asistenciais.

Pola mesma orde de consideracións pedimos, unha vez máis, a transferencia dos servicios sanitarios do ISM -cuestión, ademais, implícita nas nosas demandas de Administración Única-, e pedimos facilidades, que non temos, para un aproveitamento máis coordinado dos medios dese instituto sen agardar á transferencia.

En definitiva: 1) Ampla capacidade de elección por parte do cidadán, que inclúa tamén a oferta privada. 2) Novo modelo de atención primaria. 3) Autonomía de xestión, por parte das institucións, coa mellora nos procesos de xestión aproveitando os últimos avances informáticos. 4) Fórmulas alternativas á hospitalización convencional: hospitais de día, cirurxía menor e ambulatoria, centros de longa estancia, residencias asistidas, etc. Son os catro pilares dese proxecto de reforma dos servicios sanitarios, progresivo e profundo a un tempo, no que estamos empeñados, dentro dos principios básicos que diseña a nosa Constitución de universalidade da asistencia, o finan-

ciamento público e a solidariedade.

A universalización da tarxeta sanitaria, coa maior liberdade de elección de médico, que vai permiti-la intensificación dos programas de formación continua dos profesionais, o diálogo cos propios profesionais e as súas organizacións representativas con participación de todos eles, a colaboración cidadá propiciada por unha boa información e educación sanitaria, serán outros tantos medios para acadalos nosos obxectivos.

As novas leis de saúde mental, de drogodependencias e, en xeral, de sanidade, que sucesivamente, sen prela pero sen pausa, propoñémonos remitir a este Parlamento para a súa discusión e eventual aprobación, deberán se-lo marco que defina axeitadamente o noso modelo sanitario e que impulse definitivamente os nosos ambiciosos proxectos e iniciativas en orde a conseguir que Galicia dispoña dos servizos sanitarios e sociais que merece.

Vivenda e solo residencial

O desenvolvemento do Plan cuatrienal de vivenda e solo 1992-1995 centrará a maior parte das actuacións neste terreo.

Tendo en conta que as vivendas de promoción pública constitúen o instrumento máis axeitado para dar resposta ás necesidades dos cidadáns máis desfavorecidos socialmente, reforzase o papel do Instituto Galego da Vivenda e Solo como promotor e órgano que xestionará a obtención de solo residencial para construír este tipo de vivendas, mediante a sinatura de convenios cos concellos.

Polo que se refire ás vivendas de promoción privada, aproveitaranse ó máximo as características do sector, incluídas as cooperativas e o fenómeno da autoconstrución, para converte-la Administración autonómica no gran dinamizador da actividade inmobiliaria en Galicia.

Tamén se potenciará a rehabilitación urbana e a rehabilitación do medio rural, así como a colaboración ofrecida ós concellos para os programas de infravivenda e chabolismo.

Outro dos cometidos será a preparación de solo re-

sidencial, base do desenvolvemento de novos plans de vivenda e que permitirá a posta no mercado de solares a un prezo razoable, evitando as accións especulativas. Estas actuacións de solo residencial centraranse fundamentalmente nos concellos con poboación superior ós 25.000 habitantes e nas áreas de influencia das sete grandes cidades de Galicia, mediante a sinatura de convenios cos gobernos locais para a cesión de solo. No resto dos concellos actuarase, polo xeral, adquirindo os terreos directamente, sempre e cando exista unha clara xustificación. O Parlamento alegrarase de saber que, con Valencia, somos, por declaración oficial de Madrid, a primeira das comunidades españolas na execución dos plans de vivenda.

Protección civil

Unha das aspiracións básicas dos cidadáns é a de sentirse protexidos en situacións nas que a súa vida ou os seus bens están ameazados dalgún dano.

Para dar resposta a esta aspiración, o Goberno galego na pasada lexislatura, e a partir de mínimos, creou unha infraestrutura de protección civil na que destacarémo-lo servizo SOS-Galicia, que, ademais de atender miles de chamadas en solicitude de axuda, grazas á súa dilixencia na mobilización de medios, salvou a vida a moitas persoas. A ampliación da capacidade de resposta e o reforzamento dos medios técnicos de comunicación e de información será un dos obxectivos prioritarios nesta lexislatura.

O proverbial sentimento de solidariedade do pobo galego nas desgracias dos demais, supuxo que miles de persoas traballen de forma desinteresada a prol dos seus semellantes, para axudalos en situación de emerxencia. Felicito a eses voluntarios exemplares. Este potencial humano, coordinado cos corpos profesionais, está permitindo a implantación do Plan territorial de protección civil da Comunidade Autónoma de Galicia, co que se establecerá a estratexia axeitada para afrontar todo tipo de risco.

A partir do plan territorial, os plans sectoriais - moitos deles xa en marcha - perfeccionarán o sistema, destacando os plans municipais que permitirán a potenciación dos servizos municipais de protección civil, verdadeiras avanzadiñas nas actuacións para lles facer fronte ás emerxencias. Estes servizos municipais recibirán axudas técnicas e económicas da Xunta,

establecéndose os correspondentes convenios de colaboración.

En canto ó salvamento marítimo, que o avance fose incuestionable non debe permitir baixa-la garda. Queda aínda un importante labor de mentalización en canto ó uso de sistemas de seguridade por parte dos mariñeiros, polo que se seguirán a efectuar tódolos labores de formación e divulgación necesarios.

Dentro das posibilidades presupostarias, por outra parte, continuarase a dotación e mellora dos medios empregados nas tarefas de salvamento e proseguirase igualmente a loita nos foros internacionais adecuados, en orde a lograr unha normativa sobre tráfico marítimo que aumente e garanta a seguridade nas nosas costas.

UNHA LIÑA DE GOBERNO GALEGUISTA

A estabilidade do modelo autonómico

A nosa acción de Goberno estará presidida por un galeguismo constructivo, comprensivo da realidade española e europea e aberto ás novas correntes culturais. Un galeguismo que procure que na idea española e europea teña cada vez máis forza o feito galego. Un galeguismo aberto e tolerante, que cultive as nosas raíces e saiba incorpora-lo novo. Un galeguismo, en fin, popular, que recolla as tradicións humanistas, defenda a iniciativa privada e rexeite o dirixismo, porque o poder político debe facilita-lo desenvolvemento do home, da sociedade e da economía, preservando ó mesmo tempo a liberdade individual.

Na nosa intención está o logra-la necesaria estabilidade do modelo autonómico, unha estabilidade que terá que xirar sobre tres premisas fundamentais: a fidelidade institucional, a definición do mapa competencial e a reivindicación de lugares de encontro institucionais onde as autonomías discutan problemas en común e enraicen a súa solidariedade.

Trátase de abandonar posturas que poñan periodicamente en cuestión a unidade básica do Estado, creando inquedanzas, tensións e liortas que enrarezan a convivencia política, porque a democracia española é posible gracias, entre outras cousas, a un sistema de autonomías que arranxe o secular problema das nacionalidades e rexións, e a Autonomía galega é unha

consecuencia da democracia española, é o resultado da pertenza do noso país a unha España libre, plural e europea.

E, enraizado neste concepto de lealdade e de fidelidade institucional, débese profundar no desenvolvemento dunha racional definición do mapa competencial actual, tomando como punto de referencia a proposta que foi presentada nesta mesma Cámara.

Trátase de que as autonomías asuman competencias administrativas que hoxe están duplicadas, coa conseguinte confusión e carestía que iso supón. O proxecto que se apoia no artigo 150 da Constitución non busca desposuí-lo Estado das súas competencias, senón racionaliza-lo seu exercicio levándoas ó plano autonómico, provincial ou municipal. O dereito constitucional comparado recolle a experiencia de varias nacións de natureza federal -caso de Alemaña, por exemplo-, nas que o Estado federal actúa nos estados federados sen necesidade de contar cunha administración periférica de seu.

Polo tanto, esta fórmula é perfectamente constitucional, está avalada por outras experiencias foráneas, constitúe un desenvolvemento lóxico do actual Estado autonómico e fomenta a corresponsabilización das rexións nas cuestións de ámbito nacional.

Por outra parte, a idea dunha Administración única ten un complemento necesario e imprescindible na conversión do Senado nunha Cámara de debate territorial e na posta en marcha dun foro permanente de encontro dos presidentes autonómicos.

Trátase de estabiliza-la organización territorial do Estado eliminando o permanente regateo competencial, aforrando burocracia, evitando pleitos e recursos e intensificando a solidariedade e a comunicación entre os pobos españois. É unha iniciativa responsable que tenta supera-lo continuo parcheo cun esquema que podería ter unha longa e fructífera vixencia.

Cun galeguismo moderno e constructivo -como o que propoñía hai poucos días o noso presidente-, cun marco constitucional e administrativo axeitado que permita ordena-los nosos asuntos aquí e influír nas decisións que se forxen en Madrid ou Bruxelas, e, sobre todo, coa confianza en nós mesmos, o país galego contará coas condicións máis favorables para acadala

prosperidade e o desenvolvemento.

Financiamento público e corresponsabilidade

O financiamento das CC.AA. é unha das materias pendentes no desenvolvemento do Estado das autonomías. Se ben é xusto recoñecer que no establecemento do mapa autonómico e na súa consolidación conseguíronse logros significativos en espazos de tempo relativamente curtos, non se avanzou á mesma velocidade en materia de financiamento.

O financiamento do sector público español nunca se deseñou desde unha perspectiva de conxunto, fóronse dando solucións illadas en cada momento, pero sen unha perspectiva globalizadora na que se defina cara a onde se quere ir en materia de financiamento.

É aínda hoxe o día no que se descoñece, por unha parte, e como xa levo apuntado, o modelo ó que se pretende chegar, e pola outra, e non menos importante, o volume de recursos que necesita cada C.A. para a prestación dos servizos públicos, que é o tema clave.

Non cabe dúbida, sen embargo, que nesta materia téñense dado pasos, e tralo desaxuste do modelo financeiro das CC.AA. acordado en 1986, chegouse ó acordo mellorado en 1992 no que se produciron avances, aínda que o modelo continuou adoeendo dunha presentación -como digo- globalizadora de futuro.

Quedaban pendentes neste acordo cuestións tan importantes como a solidariedade ou a autonomía financeira, cuestión esta última sobre a que se tratou de chegar a un acordo que, como noutras ocasións, non respondía a unha presentación globalizadora senón á necesidade inmediata de responder ás reivindicacións financeiras dalgunhas CC.AA. por razóns políticas inmediatas.

Así, a proposta da Administración central de participación nun tramo territorializado do IRPF é máis unha ilusión óptica ca un incremento real da corresponsabilidade verdadeira das comunidades. É unha proposta artificiosa que, envolta nun vocábulo chamativo, encerra un principio contra o que non se pode estar en desacordo, mais non lles proporciona maiores graos de responsabilidade ás CC.AA. na obtención dos recursos que precisan para xestiona-los ser-

vicios públicos senón que, máis ben, proporcionan recursos adicionais, sen que se saiba ata o de agora se estes son ou non suficientes para a prestación destes servizos.

Galicia non podía estar de acordo, e así o puxo de manifesto co seu voto en contra no seo do Consello de Política Económica e Social, cunha fórmula que non incrementa en absoluto a autonomía financeira ou a corresponsabilidade fiscal, xa que a xestión e a capacidade normativa seguen a estar en mans totalmente da Administración central.

Á marxe da dubidosa legalidade -e mesmo diríamos que constitucionalidade- da fórmula adoptada, ráchase cualitativamente o modelo, esquecendo, ademais, os aspectos da solidariedade.

O acordo recollía, sen embargo, un apartado que si temos que considerar positivo e que veu sendo reivindicado precisamente sempre por esta Comunidade desde hai anos: a elaboración dun “Libro branco sobre o custo de prestar servizos”, cuestión, para nós, anterior a calquera outra no deseño dun modelo de financiamento.

Cómpre, ante todo, coñecer canto custa prestar servizos similares en cada territorio, e este volume de recursos estará determinado polo número de usuarios destes servizos, así como polas peculiaridades propias de cada Comunidade -espallamento da súa poboación, insularidade, zonas de montaña, etc.-, que determinan o custo de cada servizo.

Entendemos que só unha vez coñecido este custo é o momento de deseña-lo modelo para financeiro e, desde logo, para nós é preferible que as comunidades recaden os recursos que necesitan a que dependan das transferencias desde a facenda central. É dicir, somos firmes partidarios, non xa só da corresponsabilidade, senón da plena autonomía financeira, pero iso esixe presentacións rigorosas, repousadas, e non remedios de urxencia, e todas sobre o principio publicamente aceptable da solidariedade.

Isto, que é así para as comunidades autónomas, tamén serve —quero ser claro— para o financiamento das corporacións locais. É dicir, ou se reconsidera o financiamento de todo o pobo español de feito que o deseño sexa coherente e compatible nos seus diferen-

tes niveis: central, autonómico e local, ou seguiremos a poñer parches de urxencia que, de ningún xeito, solucionan os problemas de fondo do financiamento, tema clave para a estabilidade constitucional.

Chegados a este punto, considero que haberá que reconsidera-la distribución de competencias destes tres niveis de facenda ós que me refiro, facendo plenamente efectivo o principio de subsidiaridade, recoñecido na nosa normativa básica e no dereito europeo vixente e, ó mesmo tempo, evitando duplicacións custosas e innecesarias.

Só desde unha perspectiva integrada do financiamento público cabe, pois, revisar tanto o financiamento autonómico coma o da facenda local. Ou se opta pola autonomía financeira e a responsabilidade ou acabaremos caendo nas tutelas. A dinámica do gasto público non pode nin debe desenvolverse á marxe dos controles políticos que garantan a súa responsabilidade, a súa oportunidade e a súa eficacia.

Polo tanto, desde Galicia, desde esta nosa Comunidade Autónoma, seguiremos reivindicando e traballando para lograr un deseño global do financiamento autonómico no que se respecten os principios de suficiencia, autonomía e solidariedade que posibiliten un modelo estable e coherente.

Polo que se refire ás corporacións locais, cómpre potencia-las asociacións de diverso tipo entre estas facendas co obxecto de mellora-la prestación dos seus servizos e reduci-los custos medios por usuario. Asociación e coordinación da facenda local son as dúas áreas nas que as comunidades autónomas teñen unha importante responsabilidade, niso estamos a traballar, e podo dicir que nuns meses presentaremos ante esta Cámara un proxecto de lei regulando as relacións entre as distintas facendas territoriais de Galicia. É un terreo importante, onde as CC.AA. teñen moito que facer malia as limitacións que introduciu a lexislación estatal neste terreo.

Galicia en Europa

Tamén esta lexislatura comeza coa posta en marcha do Comité das rexións, previsto no Tratado da Unión Europea. Permítanme as súas señorías unhas breves reflexións ó respecto.

A primeira é que a súa creación revela a crecente penetración do feito rexional na realidade política e económica da Comunidade/Unión Europea.

Na realización das súas funcións, as institucións europeas, enténdase o Parlamento -que moi pronto terá eleccións, e quero recordar unha vez máis aquí que son eleccións importantes-, o Consello e a Comisión, estarán asistidos por un Comité das rexións con funcións consultivas. O Tratado de Maastricht crea, pois, un novo órgano de natureza rexional. Esta é unha novidade importante, é a primeira vez que un corpo desta natureza aparece na estrutura das institucións europeas. O seu precedente inmediato era un comité consultivo das rexións e dos poderes locais, do que me honrei en formar parte ata hoxe, creado pola Dirección Xeral de Política Rexional e do que as súas opinións pouco transcendían ó conxunto do proceso lexislativo comunitario. O novo comité das rexións si é, pola contra, un novo órgano para dar expresión ós intereses rexionais no conxunto da Unión Europea.

Hai unha serie de ámbitos enumerados expresamente no tratado sobre os que non se pode aprobar lexislación comunitaria sen previa consulta ó Comité das rexións. Estes ámbitos son:

A política rexional e todo o que se refire ós fondos estruturais. As chamadas redes transeuropeas (transportes e telecomunicacións), tan importantes para Galicia. A promoción da cultura. A promoción da educación. A saúde pública.

Desde agora mesmo quero anuncia-lo meu propósito de traballar seriamente nunha decidida presenza xunto con tódalas comunidades no Comité das rexións. Coido que a nosa presenza nel vai enriquecer unha relación de dobre sentido ó permitir facer chegar mellor as opinións e os intereses de Galicia a Bruxelas e tamén nos vai permitir ver de máis preto e con maior detención as posicións da Comunidade Europea sobre moi variados temas. As dúas cousas son positivas e as dúas van requirir un esforzo saudable.

Esta presenza de Galicia no Comité das rexións europeas vai, polo demais, no mesmo sentido que outras novidades que se anuncian. O desenvolvemento do Estado das Autonomías vai chegar a unha nova fase durante esta lexislatura do noso Parlamento. Xa me

teño referido ó Libro branco que inclúe a reforma do Senado, á Conferencia dos presidentes das comunidades autónomas, ó Consello Económico e Social, á Administración Única e á participación das rexións na Unión Europea que faremos público moi pronto. Practicamente todos estes puntos relaciónanse cos traballos que lle agardan ó Comité das rexións e os cambios que apuntan van na mesma dirección. Haberá, polo tanto, unha sinerxia que axudará a avanzar e a face-las cousas ben e a un ritmo razoable.

Cultura e lingua

Galicia como pobo aséntase nun sentimento comunitario coherente que fai que un conxunto social se defina e autoidentifique a través da lingua, as crenzas, os costumes e as maneiras de vivir e se desenvolva como un todo unitario diferenciador, pero non necesariamente enfrontado a outros conxuntos sociais, senón colaborador e solidario.

A identidade colectiva nace dun fondo sentimento de pertenza a unha comunidade e baséase na liberdade de elección dun espazo que se define por unhas características históricas, lingüísticas e culturais concretas.

Como dixó o noso recordado amigo Ramón Piñeiro no acto da constitución do Consello da Cultura Galega: “toda comunidade humana dotada de personalidade colectiva e de conciencia viva da súa identidade sentirá a necesidade de expresalo mediante unha creación cultural xenuína”. E engade: “un pobo verdadeiro ten necesidade de dar resposta creadora, orixinal, ás esixencias que lle veñen impostas polo medio e polo tempo no que vivimos”.

Non temos dúbida de que na nosa Galicia se dá, como en poucos lugares, “a unidade do pobo e do país”, da paisaxe e da sociedade que o humanizou. O condicionamento do medio natural empuxounos sempre ó espaxamento da poboación en pequenos núcleos, ó tempo que determinou unha dualidade cultural, mariñeira e campesiña; aquela máis aberta e dinámica, esta máis estática e conservadora sobre si mesma.

Aínda que Castelao contrapón tradición e historia, consideramos que a cultura galega é un exemplo marxinal de acumulación e enriquecemento a través de

diversas fases, pero sen ningunha ruptura fundamental.

Romanización, cristianización, medievo, rexurdimento, todo se sostén e encaixa. Murguía, hai máis dun século, advertíanos que “moi poucos pobos coma o galego souberon conservar a través dos tempos máis pura e máis constante a súa fisonomía...”

Se nos podemos chamar galegos é porque posuímos unha cultura de noso que nos identifica, nos marca e nos singulariza con respecto ós demais pobos do noso contorno. A nosa historia como pobo remóntase á noite dos tempos e baséase na lingua —o noso medio natural de comunicación e no que expresámo-los sentimentos máis fondos—, e nas diversas manifestacións culturais que nos enriquecen. Lingua, música, arte, teatro, baile,... estas son algunhas das principais características que conforman a esencia do ser mesmo de Galicia.

Non quixeramos avanzar máis sen facer referencia especialmente á consolidación e normalización da lingua propia, a galega. Este é o feito fundamental, cerne e esencia do noso proceso cultural: o galego falouse, fálase e falarase en Galicia e noutras terras, e certamente en calquera lugar no que se atopen galegos. Foi a cultura tradicional galega, ligada ó ritmo das sazones, das colleitas e das sementeirás, a que sostivo durante séculos o idioma galego, que nos define peculiar e xenuinamente.

Está claro, pois, que en galego temos que sentir e pensar se queremos ser considerados na Europa dos pobos e no mundo. Por iso andamos a procurar, por tódolos medios, que os galegos coñezan e dominen a súa propia lingua, que a usen sen complexos —nin de inferioridade nin de superioridade—, sen afán de confrontación, senón máis ben con orgullo e con espírito de acadar cadaquén a súa propia realización como persoa e como galego.

O aumento importante no orzamento dedicado á potenciación e extensión da lingua galega permítenos agora establecer novos enfoques e intensificar outros proxectos cara ó noso ideal de bilingüismo digno co que se impulsa a capacidade de comunicación do noso pobo.

Nesta lexislatura seguiremos a traballar con reno-

vados ánimos tendo como base tres liñas de actuación: formación, sensibilización e investigación. Intensifícanse as accións formativas non só no interior da nosa terra, senón -como xa se fai- tamén no exterior, onde o galego está a ter unha presenza cada vez máis ampla no mundo social e cultural.

Desde o punto de vista estritamente cultural Galicia ten que facerse presente en Europa traballando en varias direccións. A experiencia destes anos debe axudar ós poderes públicos que interveñen no campo cultural a situarse nun novo marco de referencia que, aínda que cambiante, caracterízase pola ampliación da dimensión territorial dos mercados e das expectativas de intercambio e consumo. Deste xeito, facilitarase a elaboración de novas políticas culturais e o deseño de novas estratexias de produción e difusión cultural que contribúan a facer de Galicia un país culturalmente vivo e activo.

Promoveranse, xa que logo, as actuacións culturais nos máis lugares de Galicia que sexa posible mediante a extensión dos circuítos culturais a tódolos concellos de Galicia que queiran participar na súa organización e financiamento, experiencia positiva que implica máis plenamente ós municipios e ós seus responsables na satisfacción das necesidades culturais dos cidadáns ós que serven.

Para facer posible a produción cultural e a súa difusión poñeranse en marcha gradualmente centros como o Centro de Arte Contemporánea de Galicia, xa inaugurado, e o Centro Superior Bibliográfico de Galicia. Ó mesmo tempo, intensificarase a política de construción de espazos polivalentes —casas da cultura, centros xuvenís e centros da terceira idade— naqueles concellos que así o necesiten, integrando deste xeito distintos grupos sociais e de idade nun proxecto común e optimizando os recursos públicos ata conseguir que ningún núcleo de Galicia non teña un espazo no que dar resposta ás arelas culturais e de lecer do pobo.

Consideramos importante manter informados ós distintos profesionais e ó público galego do resto de España, para isto crearanse bases de datos de recursos culturais que recollerán o amplo abano de creadores, axentes culturais, actividades, espazos, etc. O acceso a esta información poderá facerse a través dos puntos

de información cultural e do videotex. Por outra parte, de cara ó interior, a televisión de Galicia e a Radio Galega informarán das máis importantes actividades culturais e outras que teñan lugar en Galicia. A actualización do mapa cultural de Galicia aportaranos información sobre a situación do mercado cultural galego, así coma sobre o compromiso das distintas institucións neste mercado. Son precisos estes datos se queremos realizar unha avaliación pormenorizada do funcionamento e actuación dos distintos axentes e institucións na diversidade dos sectores tradicionalmente considerados culturais.

Non se pode configurar unha acertada política de conservación, restauración, rehabilitación e protección do patrimonio cultural galego sen enmarcarse dentro dunha estratexia do proceso de “autoidentificación do pobo galego”. Por iso, para unha nacionalidade histórica como Galicia e para un Goberno coma o noso que entende a autoidentificación como unha razón de ser da mesma, adquire unha prioritaria e vital importancia o que se vén chamar “a posta en valor do noso patrimonio cultural”, que foi resistindo gracias ó traballo das antigas comisións de monumentos dos tempos de López Cuevillas, Ferro, Xocas, Chamoso Lamas, Filgueira Valverde...

Por tal motivo, unha segunda fase da nosa acción de goberno nas áreas do patrimonio cultural ten que ser forzosamente continuadora, partindo das altas cotas de sensibilidade e comprensión do significado do noso patrimonio cultural acadadas por mor das tres etapas do proxecto “Galicia no tempo”, a potenciación en intensidade e extensión do inventario do patrimonio cultural moble e inmobile, a apertura do museo de Terra Santa en Santiago de Compostela, o recoñecemento do Museo do Pobo Galego como cabeceira e sintetizador de toda a nosa cultura antropolóxica e etnográfica e a restauración de elementos significativos do noso patrimonio arquitectónico, e pronto comeza a publicación das actas do Antigo Reino de Galicia, primeiro símbolo eficaz histórico da nosa Autonomía

Vertebración do territorio e corrección dos desequilibrios

Antes fíxose referencia, cando se falou de infraestructuras, á necesidade de acadar un maior equilibrio entre as distintas zonas do territorio, nun contexto de

planificación integral.

O futuro do desenvolvemento das rexións estase a enfocar cada vez máis cara a unha valoración das iniciativas locais e do papel dos recursos humanos. A antiga dicotomía entre o urbano e o rural deu paso a unha formulación sinérxica na que o sistema de cidades e o desenvolvemento rural, lonxe de calquera exclusión innecesaria, ten que formar un todo unitario, xa non hai murallas, a potenciación do cal permitirá acadar ese maior equilibrio territorial e a cohesión social que resulta cada vez máis necesaria. Ó mesmo tempo, conseguirase un reforzamento das nosas vantaxes comparativas e unha afirmación das nosas sinxularidades.

Baixo esta perspectiva, o desenvolvemento das nosas comarcas e a dinamización das iniciativas locais constitúe unha estratexia profundamente arraigada na natureza xeográfica e social da nosa Comunidade Autónoma.

a) O desenvolvemento comarcal e local

Existe, ademais, na maioría das rexións europeas, unha demanda crecente orientada á elaboración de plans de desenvolvemento integrado que artellen as políticas de desenvolvemento local coas de medio ambiente e ordenación do territorio, segundo un procedemento de coordinación horizontal e vertical das iniciativas, que permita —á súa vez— unha asignación máis eficiente dos escasos recursos financeiros dispoñibles, que tan importante é nunha etapa de restricción económica coma a actual.

Estes eran xa os principios inspiradores do Plan de desenvolvemento comarcal de Galicia, que deseñamos e experimentamos coa posta en marcha de catro comarcas piloto, e que agora se están a aplicar a outras dezaseis. Son xa, polo tanto, vinte as comarcas que constituímos e nas que estamos a traballar, aplicando un modelo innovador que xa ten suscitado o interese noutras comunidades autónomas e no Consello de Europa.

É certo que isto xa supón un avance nunha das materias pendentes que tiña Galicia, como é a comarcalización, pero non estamos máis que no comezo porque na próxima lexislatura estenderémo-lo proxecto a todo o territorio de Galicia.

Naturalmente que non pretendemos crear unha nova e innecesaria estrutura administrativa, senón que concibímo-la comarca nun sentido moderno, é dicir, coma unha estratexia territorial para reduci-los desequilibrios existentes, desenvolve-lo noso potencial endógeno, mellorar zonas deprimidas do interior ou da costa -que as hai- e protexe-lo medio ambiente; todo iso nun marco de coordinación e cooperación entre as distintas administracións e para deixar, en definitiva, ó futuro, unha Galicia mellor.

É evidente que esta experiencia, ó ser pioneira, produciu resultados desiguais, con importantes avances nalgúñas comarcas e con perfís máis borrosos noutras, pero é esa experiencia, precisamente, a que nos pon en disposición de aproximarnos ós obxectivos expresados.

Hoxe todo o mundo sabe que o desenvolvemento se consegue, ademais de con infraestruturas, equipamento e con políticas sectoriais -imprescindibles en todo caso-, cunha política activa que sirva para dinamizar desde dentro e desde abaixo os factores locais de desenvolvemento e equilibra-las terras.

Todo o mundo sabe tamén do papel clave do sistema de cidades no desenvolvemento socioeconómico dos contornos... e, máis alá do noso contorno rexional, mirando á nosa veciña terra lusitana, desexo subliñar-lo noso interese en profundar nunha estratexia territorial e sectorial de cooperación cos nosos veciños do outro lado do Miño, desde o profundo respecto á soberanía dos respectivos estados da nosa Península Ibérica e aproveitando os recursos comunitarios para tales fins.

Para iso, na seguinte lexislatura, a culminación do modelo levará á implantación de novos instrumentos de acción territorial; en particular, á creación dunha rede de oficinas de desenvolvemento comarcal que, coordinadamente coas corporacións locais, as deputacións e a Xunta de Galicia, a través dun órgano específico, posibiliten incrementa-la participación dos axentes públicos e privados e a posta en marcha dos procesos de dinamización interna que sexan convenientes para xerar novas iniciativas emprendedoras.

b) Potenciación dos nosos concellos

A potenciación dos concellos de Galicia será un

dos obxectivos prioritarios da lexislatura. Se o desenvolvemento local é importante, tamén o é conseguir que as nosas corporacións locais poidan cumprilas funcións e servizos que lles cómpren, de acordo coa nosa comunidade.

Por iso, na lexislatura, desenvolveremos un conxunto de accións dirixidas a mellora-la súa eficacia, apoiando a informatización integral dos seus servizos, prestándolles asistencia técnica a nivel de consultas, asesoramento sobre mellora de procedementos e normalización de documentos, formación especializada na Escola Galega de Administración Pública e formación selectiva para os policía locais.

Non ignoran as súas señorías que endexamais o financiamento do sector público se ten deseñado desde unha perspectiva de conxunto. O financiamento do Estado, das comunidades autónomas, das facendas locais -como antes dicía- tratáronse como pezas separables, susceptibles de solucións illadas. Este grande erro condiciona *ab initio* a harmonía entre competencias e financiamento nos diversos estratos do sector público, sexa rexional ou local.

De aí, o interese en avanzar cara á efectividade do principio de subsidiariedade como norte para a distribución de competencias e reconsiderar á vez, coherentemente, o financiamento desde unha visión integradora ou, o que é o mesmo, máis recursos e máis autonomía só é compatible con máis responsabilidade.

Dentro desa visión de conxunto e desde a nosa sensibilidade cara ós problemas económicos e financeiros dos nosos concellos, estamos dispostos a andar polo mesmo camiño, a Xunta e as corporacións locais, o longo treito que aínda queda para resolver en profundidade tan complexos problemas.

Cómpre tamén que reflexionemos sobre os procesos de segregación municipal para evitar que nunha dinámica de atomización non teñan os concellos nin a dimensión nin os recursos mínimos para prestar eficazmente os servizos básicos esenciais. E é preciso, igualmente, reforza-los mecanismos de coordinación e consenso, que ten como obxectivo os plans de desenvolvemento comarcal, que constitúen o instrumento idóneo.

A Administración pública.

Cumpridos os obxectivos que tiñamos marcados na lexislatura anterior de regularización da función pública e informatización da Administración, esta nova lexislatura terá como obxectivo neste eido aproveitar ese enorme esforzo e conseguir realmente que a Administración autonómica cumpra a súa función de servizo ós cidadáns co máis alto grao de eficacia e eficiencia.

Hoxe, a nosa Administración é a única en España que foi quen de facer transparente o seu funcionamento para os cidadáns e tamén a única que converteu en realidade o principio de “ventanilla única”.

Hoxe calquera cidadán pode saber quen ten realmente o seu expediente e quen e cando interviu na súa tramitación.

Pero isto non é o final do camiño, senón o comezo dun novo modelo de administración.

A informatización, partindo dun conxunto de funcionarios profesionais e cualificados, ten que nos servir para reduci-los medios de tramitación e darlle unha resposta máis áxil ó cidadán.

A Administración debe, nun proceso contínuo, revisar os seus procedementos para simplificalos e utilizar tódalas técnicas modernas para evitarlles molestias innecesarias ós cidadáns.

Transparencia, eficacia e atención ó cidadán son os nosos obxectivos; posibles gracias ó esforzo feito na lexislatura anterior e que deben converter á Administración galega en líder das administracións autonómicas e situarse ó nivel das mellores administracións europeas.

O profundo cambio tecnolóxico que está a experimentar a Administración autonómica vai esixir tamén unha reestructuración da distribución do persoal ó servizo da Administración para axustar esta distribución ás necesidades reais dos servizos. Esta reestructuración esixirá un profundo diálogo coas organizacións sindicais e levará necesariamente aparelhada a mobilidade funcional con respecto absoluto ós dereitos económicos, medidas que terán que se complementar con outras que garantan, á vez que os dereitos

lexítimos do funcionariado, a necesaria adecuación da Administración ás necesidades reais e á introducción da avaliación ó rendemento como expresión do principio de que a Administración ten que ter en conta a tódolos niveis a eficacia e a eficiencia do persoal ó seu servizo.

A Política ambiental como defensa da nosa natureza.

A natureza foi certamente pródiga con Galicia; montes, bosques, vales, ríos, costas, rías e praias integráronse nunha terra de inigualable beleza, a *terra nai*, coa que tódolos galegos se senten intimamente vinculados. Pero a explotación dos recursos naturais, as actividades productivas e o acelerado consumismo ocasionaron impactos e xeraron efectos negativos.

Para evitar que se sigan orixinando estes efectos e para recupera-la desexada calidade, a política ambiental do Goberno galego fundamentarase en tres obxectivos: a protección, a restauración e a utilización sostida dos recursos.

O obxectivo da protección lograse mediante accións concretas: a promulgación da Lei de protección do medio ambiente, a existencia das avaliacións dos impactos ambientais de tódalas actividades, a imposición de medidas correctoras, a creación do corpo de inspectores ambientais e o réxime sancionador por incumprimento da normativa ambiental.

A restauración da calidade do noso medio ambiente suporá o desenvolvemento de plans elaborados e xa iniciados na anterior lexislatura: os plans de residuos de todo tipo, que recollen a súa reciclaxe, reutilización e eliminación; o Plan de abastecemento e depuración de augas residuais; os de restauración das explotacións mineiras, dos ríos e da riqueza cinexética e piscícola; o Plan de defensa contra os incendios forestais, cuns resultados modélicos, e a implantación do Plan forestal.

Co terceiro obxectivo, a utilización sostida, conseguirase compatibiliza-lo aproveitamento dos recursos co goce ordenado dos mesmos. Ademais dos aproveitamentos productivos, terán especial importancia os de carácter recreativo e educativo.

O sendeirismo, o montañismo, as aulas da nature-

za, a caza, a pesca e tantas outras actividades no medio natural permitirán un goce que se deberá acompañar dun labor educativo, co que se conseguirá un maior coñecemento da natureza, un maior aprecio dos seus valores e, consecuentemente, un desexo de conservación imprescindible para logra-la colaboración de toda a poboación.

A Galicia exterior.

A experiencia obtida na lexislatura anterior permitiu-nos valorar-la eficacia duns plans e programas executados neses catro anos de intensa actividade, co referendo necesario e oportuno, en última instancia outorgado polos destinatarios destas liñas de actuación coa súa exemplar participación electoral.

Estamos xa entrando nun novo período, importante para a Galicia do exterior porque tamén tería que se converter en etapa consolidadora de programas e accións coas súas atencións especiais dirixidas cara á terceira idade e a xuventude, con actuacións singulares no amplo eido social-asistencial, no da cultura e da formación e no das infraestruturas das nosas institucións, hoxe auténticas embaixadas de Galicia, ademais de punto de encontro dos galegos que residen en máis de trinta países de catro continentes.

A resposta recibida non só avala unha xestión, senón que nos impulsa a profundar nas nosas accións a prol dos galegos residentes no exterior e a intensificalas:

Configurando definitivamente os nosos centros, institucións e sociedades, comunidades descentralizadas de xestión cultural, socioeconómica, formativa e incluso administrativa no nivel que procede e a intensidade de relación que os asuntos exixan.

Reafirmando a presenza e perfeccionando a imaxe de Galicia no exterior, coidando preferentemente aspectos económicos, empresariais e culturais.

Atendendo preferentemente ós aspectos socioasistenciais dos que é beneficiaria, con case que total exclusividade, a comunidade de galegos residentes en hispanoamérica, área xeográfica onde a idade dos nosos emigrantes supera, nunha alta porcentaxe, a idade media de 70 anos e dos que tantos -hai que dicir- son as débedas da Galicia do interior.

Promovendo novas accións para os mozos descendentes de galegos, tanto nos aspectos culturais e recreativos coma nos de formación e axudas especificamente dirixidas a eles en aplicación dos respectivos plans e programas e da lexislación correspondente.

Fortalecendo a unidade de xestión social co fin de atender as demandas que se suscitan con intensidade crecente en temas preferentemente persoais desde as nosas comunidades no exterior.

Perfeccionando un programa de información no que se recollan criterios obxectivos e concretos de difusión, na Galicia do exterior, da nosa cultura, dos nosos proxectos e realizacións, así como das accións promovidas e impulsadas en e desde as nosas comunidades.

Seguiremos estando en contacto directo coas nosas comunidades nos seus lugares de residencia, sexa cal fose a área xeográfica e país de adopción, informando das nosas actuacións e da xestión de Goberno, presentando a imaxe máis actual e verdadeira da nosa terra e fomentando as súas propias asociacións, mesmo internacionais.

Como síntese, comprométome neste solemne acto -co Goberno que se forme, se así o decide o Parlamento- a ofrecer toda a nosa ilusión e esforzo, a nosa tenacidade e a nosa intelixencia en vigorizalos nosos programas de actuación dirixidos á Galicia do exterior, reafirmando e fortalecendo a nosa inalterable galeguedade a través dos principios de unidade e universalidade que caracterizan o noso pobo baixo a idea permanente de constituí-la Galicia do futuro coa participación de tódolos galegos calquera que sexa o seu lugar de residencia, traballo e convivencia.

E remato, señor presidente e señoras e señores deputados.

Ó solicitar ó Parlamento de Galicia, nos termos previstos no artigo 15 do noso Estatuto, a aprobación do programa de goberno, que tiven a honra de presentarles sinteticamente no nome do Grupo Popular, e a investidura do presidente da Xunta, son consciente de asumir unha seria responsabilidade perante este Parlamento e perante o pobo galego ó que representamos. No medio da crise do noso momento histórico quixera ofrecerlles un razoable optimismo, o mesmo

que resplandece na máis fermosa e a máis galega das oracións, a salve de san Pedro de Mezonzo, que se alza á esperanza desde este val de bágoas, desde o rexeitamento radical de calquera actitude negativa, reixitando, coma Rubén Darío, a mensaxe aquela de que hai que abomina-la boca que predice desgracias eternas ou calquera tentación tremendista ou suicida. Lonxe de calquera tentación de sono, o sono do cansazo covarde ou da utopía doada, buscaremos desde o lexítimo orgullo de ser galegos, da conciencia da rexeneración posible, a decisión motivada de facerlles fronte a tódolos desafíos, xuntos e solidarios nunha tarefa responsable de goberno e administración ó servizo de Galicia e de tódolos galegos, os de aquí e os de acolá, os que son e os que van vir. *(Aplausos nos escanos do Grupo Popular)*. Niso comprometemo-la nosa entrega total e a nosa cordial invitación á participación de todos.

Sei que alguén poderá pensar que nalgún momento desta, inevitablemente, longa exposición -e por iso me excuso- puidemos mestura-las arelas coa realidade do posible. Sen ilusión nada se pode facer, e todo é posible cando un pobo unido e decidido loita por iso.

(Aplausos nos escanos do Grupo Popular).

O señor PRESIDENTE: Moitas grazas, señor candidato.

A sesión reiniciarase o mércores vindeiro ás doce e vinte minutos.

Suspéndese a sesión.

Eran as doce e quince minutos da mañá.

